

Emir KAYA

HUKUK ZİHNİYETİ

3. Baskı

Ankara – 2018

ÜÇÜNCÜ BASKIYA ÖNSÖZ

“Hukuk Zihniyeti” yayınlandıktan sonra akademik kitaplar için istisna sayılabilecek derecede ilgiye mazhar oldu. Toplantılara konu edildi. Televizyon ekranlarına ve manşetlere taşındı. TBMM tutanaklarına girdi. Pek çok köşe yazısında, haberde, siyasi ve bilimsel tartışmada atıf aldı. Öte yandan, sorunların kaynağı olarak işaret ettiğim kısır hukuk nosyonunu taşıyan hukukçular katmanında aynı dikkati çekmedi: Kah görmezden gelindi kah kızgınlığa yol açtı.

2016 yılı hukuk doçentliği başvuru eseri olarak yazdığım bu kitapta amacım; ülkemizin hukuki ve siyasi kültürünü geliştireceğini düşündüğüm gözlemleri paylaşarak insanımıza borcumu biraz olsun ödemektir. Arkaik hukukçulara kendimi beğendirmek değildi. Nitekim türlü engelleri aştıktan sonra ve tam da doçentlik belgemi beklerken, idari bir bahane ile başvurum iptal ettirildi. “Hukuk Zihniyeti” kendisini doğrulayan bir kehanet oldu; yazarının bir yandan aleyhine diğer yandan da lehine tescillendi.

Türkiye’de hukuki çıktılar ve kalite meydandadır. Bu düşük kaliteyi doğuran zihniyetin sıhhat derecesi aşağı yukarı tahmin edilebilir. O zihniyet ki statüler toplumunda birilerini ‘hukukçu’ yaparak statülendirmiştir; öyleyse bozukluğuyla düzgündür, çirkinliğiyle hoştur! Anlayış ve uygulamalar aynen devam etmelidir!

Böyle problemli bir altyapıya bağlı olan hukuk kitaplarının önemli bir kısmının toplumsal ve siyasi gerçekliğe yakın temas kabiliyeti sergilemeyen kurgusal yayınlar olduğu malumdur. Uygulamaya yönelik yayınlar da kurgucu zihniyeti ve en temeldeki problemi büyütebilmektedir. Doktriner bakış açısıyla yapılan çalışmalar, yazarlarını kariyerlerinde ilerletirken bir yandan da ehliileştirmekte ve hukuk sorunlarının derinliğine inemez hale getirmektedir. Olgun çözümler aramama, alışkanlıkları sürdürüp avantaja çevirme eğilimi güçlenmektedir. Bu eğilimi öngörerek tipik dogmatik hukukçuları öncelikli hedef kitlem olarak zaten görmemiştim.

Kitabın asıl hedef kitlesi; temel sosyal bilim alanlarında çalışan araştırmacılar idi. O araştırmacılar ki sosyal gerçeklikten izole yol tutan, teknisyenleşmiş hukukçular tarafından birtakım duvarların dışına itilmiş ve hukuk konularına el atma noktasında ürkekleştirilmiştir. Hukukçuların bu imtiyazlılık göz boyaması yüzünden felsefi, sosyolojik, siyasi, iktisadi ve sair bakış açılarıyla hukukun ıslah edilmesi imkanı kaybolmuştur. Lakin hukuk, resim gibi bir zevk ve hobi değildir ki kurgularda yaşayan bir meslek grubunun fantezilerine bırakılsın. Hukuk, hayatın tamamını etkileyen ve tüm sosyal ve beşeri bilimler erbabınca çalışılması, eleştirilip geliştirilmesi gereken bir sahadır.

Kitabın bir diğer hedef kitlesi ise henüz iğfal olmamış, fikir cesaretini koruyan öğrenciler ile hür bakışlı yetişkinlerdi. Bu yönüyle kitabın etkisinin ümit verici olduğunu söyleyebilirim. Türkiye'nin farklı köşelerinden, bilhassa öğrencilerden aldığım mesajlar sayesinde başka bir hukuk siyasetinin mümkün olduğuna inancım arttı.

İdeolojik ısrarlar elinde iflas etmiş ve artık hiçbir kesimin vicdanını tatmin etmeyen hukuki yapılar Türkiye'de biriken şiddette mağduriyetlere yol açmaktadır. Bunda geçmişten bugüne bütün iktidarların ciddi kabahati olmakla birlikte vatandaşları ahlaki ideallerden uzaklaştıran, ayrışmacı ve çıkarıcı duygulara sürükleyen dayatmacı ve adaletsiz hukuk kurgusunun kabahati en fazladır. Hukuk diye tarif edilegelen şey siyasi sığılığın ve zorbalığın allanıp pulanmasından ibaret olduğu için insanlar elbette kanunlarla dürüst bir uyum içine girmekte zorlanacaktır. Kültürü zehirleyen hukuku ilkesizce bir menfaat aracı gibi görmekten, güvenilmez bir güruha dönüşmekten kurtulamayacaktır. Seçtiği siyasi iktidarların esaslı ve ahlaklı bir dönüşüm iradesinin olması da zordur.

Önyargısız bir açıklıkla ve sabırla ülkemizin hukuk siyasetini iyileştirmek isteyenlere katkı sunmak üzere yazmış olduğum bu çözümlemenin yeni baskısını sunmaktan dolayı mutluyum.

BİRİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ

Türkiye’de hukuk hangi değeri koruyor? Bilmiyoruz. Değer buhranı yaşıyor, yönümüzü bulamıyoruz. Hukuk; haksızlıkları onaran, topluma güven veren kuvvet olmaktan çıkmış. Özsüz ve savruk halde... Aslında hakem olmalıyken uzun zamandır arada gidip gelen topu andırıyor. Bu o kadar uzun bir zaman ki belki iki yüzyıldır Türkiye’de hukuk kaosa anılıyor. Hukukun düzen söyleminin gölgesine ne çok ilkesizlik ve adaletsizlik sınıyor!

Bugün bir mucize dahi olsa Türkiye’de hukukun adalet yörüngesine girmesi kolay olmayacaktır. Durup mucize bekleyemeyeceğimize göre sorunların kökenine inerek çözüm üretmekten başka seçeneğimiz yok. Bunun için de evvela toplumsal olguların kökenine inmemiz gerekmektedir.

Aynı toplumun insanların -ne kadar farklı görünseler de- sıklıkla aynı kültürel kodlarda bulunduğu malumdur. Nitekim Türkiye dışsal anlamda bir melezler diyarı. Farklılıklar çok ve canlı. Tutum ve düşünüş boyutunda ise derin benzerliklerimiz var; ruh ikizleri gibiyiz. Fikirlerimizin içerikleri birbirinden uzaklaşırken tarzları uyuşabiliyor. Sözlerimiz çarpışırken söyleyişlerimiz kol kola girebiliyor. Perdeyi az araladığımızda bir zihniyet ortaklığı kendini aşık ediyor.

Bu kitapta ‘zihniyet’ kavramını anahtar kabul ettim ve hukuk sorunlarının altında yatan zihniyeti tespit etmeyi amaçladım. Her bölümde hukukun bir sahasına ışıkları çevirerek algı ve anlayış kuytularını aydınlatmaya çalıştım. Kanaatimce hukuku iyileştirmek için gereken şey -biçimsel çabalardan evvel- sosyal realitelerin içyüzünü idrak etmektir. Nasıl ki bir nesnenin görüntüsü, sesi, kokusu hep içeriden dışarı doğru yayılır; hukuk da içeriden dışarı, düşünceden eyleme doğru hayat bulur. Öyleyse yapılardan önce yaklaşımlar üzerinde durulmalıdır. Adalet üretmeyen zihniyetten adalet üreten zihniyete doğru birlikte yol alınmalıdır.

En başta şunu öneriyorum: Gerçeğe saygı duyalım. Gerçeklerden ürkmeyelim. Gerçekleri sorgulamaya, tartışmaya alışalım. Gerçekleri es geçerek yol almaya çabalamayalım. Gerçeğin sadece işimize gelen kısmına değil, tamamına açık olalım. Bilhassa kurguların işgali altındaki hukuk alanında en büyük ihtiyaç, gerçeklerle daha fazla yüzleşmektir. Toplumsal gerçeklerden ilham almak, ortaklık yolunu o ilhamla çizmektir. Bunu yapabilirsek insana dair her kalıcı güzelliğin temeli olan dürüst bir kültüre vücut verebiliriz. Hukuku dürüstlük zemininde diriltebiliriz.

Hukuk kuru bir uzmanlık değil, kültür işidir. Kültür ise duygu-düşünce bütünlüğüyle olgunlaşır. Mevcut hukuk nosyonunun duyguları dışlamasına aldanmamak gerekir. Zira teknik bilgiyle ilişki bile özünde duygusal bir ilişkidir: Duyguları aşmak mümkün değildir; en fazla verimsiz duygulardan verimli duygulara geçilebilir. Böyle olduğu halde günümüzde hukukun salt akli bir konuymuş gibi aldatıcı imajlara sarıldığını görüyoruz. Bu asılsız imajların arkasına sadece duygu sapmaları değil, pek çok mantık kusuru da doluyor. Duygu ile düşünce arasındaki bozuk ilişki, bilinçaltı-bilinç irtibatsızlığından beslenerek zihniyette kemikleşiyor ve ortaya son derece girift bir araştırma sahası çıkıyor. Elinizdeki kitap; bu girift sahayı keşfetme, dürüst duygu ve düşüncelerden ayrı düştüğümüz noktaları teşhis etme girişimidir.

Zihniyet eleştirisi yaparken hatalı bir zihniyet sergilememek adına elimden geldiğince nesnel olmaya, hiçbir sosyal ve siyasi ideolojiye kapılmamaya gayret ettim. Söyleme ve yöneme ilişkin yaygın kabulleri süzerek, zaman zaman askıya alarak hareket ettim. Hukuk sahasına tahakküm eden türlü otorite referanslarına teslim olmadım. Fikir, vicdan ve irfan hürriyetine dayalı bir yaklaşımı benimse-dim.

Hukuk gerçekliklerinin bilişsel kökenlerini irdeleyen böyle bir çalışmada serbest katılımlı gözlem gibi etnografik yöntemlere başvurmam ve bilgiyi ilk elden işleyip üretmem tabiidir. Gözlem konusu olay ve olguları aynı zamanda tecrübe eden kişi olarak, azami objektiflik adına, incelediğim olgulardan bir ölçüde soyutlanmaya,

soyutlanmak için de kendimi araştırma sahasına -Türkiye'ye- dahil görmemeye çalıştım. Türkiye'de hukuk zihniyetini irdeleyen bu kitabın yazarı olarak bir tür 'mesafe koyma' izlenimi vermemin nedeni böyle bir metodolojik gerekliliktir. Bu gibi tercihlerimin okuyucuda peşin retlere yol açmamasını dilerim.

Türkiye'deki hukuk-insan etkileşimlerinin merkezine giden yolları arayan bu kitap, nihai cevaplar değil, seri sorgulamalar içermektedir. Hakikat önceliğiyle düşünenlerin yanıldığım veya gözden kaçırdığım noktalar hakkındaki görüşlerini öğrenmeyi ümit ederim. İnancım odur ki kimse tam hakikate ulaşmasa da olgunlaşan bir araştırma ve tartışma kültürü içinde hukuku onarabilir, adalete kavuşturabiliriz.

İÇİNDEKİLER

ÜÇÜNCÜ BASKIYA ÖNSÖZ	V
BİRİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER	XI
KISALTMALAR	XV
İSTATİSTİKİ TABLOLAR DİZİNİ	XVII
GİRİŞ	1
I. BİR ZİHNİYET PROBLEMİ OLARAK HUKUKTA SORUN ALGISI	31
A. Hukukçularda Sorun Algısı	35
B. Sorunlu Eğilimler	44
1. Tutuculuk	45
2. Yüzeysellik	51
a. Zaman farkındalığı	52
b. Mekan farkındalığı	53
c. Simgesellik	55
d. Şekilcilik	57
3. Duygusallık	57
4. Önyargı	62
a. İdeoloji	63
b. Dogmatizm	65
c. Şartlanmışlık	65
5. Vasatlık	66
6. Güç Odaklılık	67
7. Çözüm Arayışlarını Sorun Olarak Algılama	68
C. Değerlendirme	69
II. HUKUK AKADEMİSYENLİĞİNİN BİLİME UZAKLIĞI	71
A. Hukukun Bilimsel Niteliği	71
1. Hukukun Tanımı	73
2. Bilimin Tanımı	80
Bir not	83
3. Hukuk Bilgisinin Niteliği	85
a. Hukukun üç yönü: felsefi, sosyolojik ve dogmatik	85

b. Hukuk dogmatığının bilimselliği sorunu	91
4. Bilim Olan ve Olmayan Hukuk	102
a. Bilimsel hukuk ve hukukçular	105
b. Teknik hukuk ve hukukçular	108
B. Akademik Özgürlük ve Özgünlük Sorunu	110
1. Sorunun Kaynağı: ‘Kanun’ Şartlanmışlığı	111
2. Bir Çelişki: Akademik Üretkenlik – Bilimsel Kısırlık	115
3. Hukuka Bilimsel Yaklaşımın Esasları	119
4. Genç Akademisyen İkilemlerinin Çözümü	126
III. HUKUK EĞİTİMİNİN ÖZSÜZLÜĞÜ	129
A. Genel Eğitim Altyapısı	131
1. Yapılandırılmamış Eğitim: Kesintisiz Bir Alt Akıntı	132
2. Toplumun Eğitsel Etkileri	137
3. Okulda Eğitim-Öğretim	141
4. Devletin Eğitimdeki Amacı	144
B. Fakülte Dönemi Eğitim-Öğretim	152
1. Müfredatın Düşündürdükleri	154
2. Hukuk Fakültelerinin Mesleki Kişiliğe Olumsuz Etkileri	166
a. Kötü eğitim olarak hukuk öğretimi	169
b. Pedagojik tahribat örnekleri	171
c. Kanıksanmış çelişkiler	178
d. Hukuk öğretiminin çıktısı	180
C. Fakülte Sonrası Eğitim	181
D. Değerlendirme	185
IV. TÜRKİYE’DE HUKUKUN FELSEFİ TEMELSİZLİĞİ	189
A. Felsefe, İdeoloji, Zihniyet	189
B. Müslümanlığın Hukuki İzdüşümleri	196
1. İslam’ı Yorumlama Sorunu	197
2. İslam’ın Hukuki Özü	204
3. Müslümanların Dejenerasyonu ve Hukuksuzluğu	212
C. Batı Felsefesinin Hukuki İzdüşümleri	215
1. Batı Felsefesinin Nüvesi: Şüphecilik	218
2. Batıdan Doğuya Modernist Tutulma	227
3. Eski İmancılığa Yeni Ambalaj: Batıcılık	233
D. Türkiye’de Hukuk İdeolojisi: Teşhis ve Tedavi	235

1. Hukukta İdeolojik Psikoloji	237
2. Patolojiler	240
a. İlerlemecilik	240
b. Devletçilik	243
c. Pozitivizm	246
d. Laikçilik	247
e. Homojenleştirme	249
E. Hukuk Düşüncesinde Açılım İmkanları	250
V. KÜLTÜREL BOCALAMADAN HUKUKİ KARGAŞAYA	257
A. Kültürün Mahiyeti ve Pratikte Hukuka Üstünlüğü	258
B. Türkiye'nin Kültür İkilemleri	266
1. Yürürlükteki Hukukun Değerler Dünyası	269
2. Toplumsal Kültür ve Değerler	273
a. Eşitlik	275
b. İfade özgürlüğü	286
c. Masumiyet karinesi	293
C. Tek Çare: Hukuk-Kültür Bütünleşmesi	298
VI. TÜRK HUKUK SİSTEMİNDE ALGISAL VE YAPISAL BOZUKLUKLAR	301
A. Sistem Kavramına İki İtiraz	302
1. Sistem Takıntısına İtiraz	303
2. Evrensel İdeal Sistem Varsayımlarına İtiraz	307
B. Sistem - Toplum Kopukluğuna Bir Örnek: Kuvvetler Ayrılığı	312
1. Kuvvetler Ayrılığı Akidesi	313
2. Kuvvetler Ayrılığının Türkiye'deki Karşılığı	319
C. Demokratik Sistem – Andemokratik Kültür	324
1. Bir Kültür Olarak Demokrasi	324
2. Demokrasinin Türkiye'deki Karşılığı	331
D. Türkiye'de Siyaset Kodları Işığında İdeal Sistemin Araştırılması	336
1. Türk Kültürü Demokratik Değildir	337
2. Türk Kültürü Padişahçı Değildir	340
3. Türk Toplumuna Uygun Hukuk Sistemi Nasıl Geliştirilebilir?	345
a. Aşağıdan yukarı dönüşüm mümkün mü?	349
b. Eşitleyici liderlik ve 'normal'in değişimi	355
E. Değerlendirme	363

VII. TÜRKİYE'DE HUKUK ZİHNİYETİ ANKETİ.....	365
A. Genel Bilgiler	367
1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	368
2. Veri Analizi Teknikleri	369
B. Katılımcı Profili.....	371
1. Katılımcıların Mesleğe Göre Dağılımı.....	371
2. Katılımcıların Diğer Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı	373
C. Ortak Form Sonuçları.....	375
1. Ortak Form Sorularına Dair Tanımlayıcı İstatistikler	376
2. Hukuki Memnuniyet Ölçeği	388
3. Çoktan Seçmeli Sorulara Verilen Cevaplar.....	393
4. Değerlendirme	415
D. Hukuk Fakültesi Öğrencisi Anketi Sonuçları.....	415
1. Hukuk Fakültesi Öğrenci Algısı Ölçeği	421
2. Çoktan Seçmeli Sorulara Verilen Cevaplar.....	425
E. Hukuk Fakültesi Öğretim Elemanı Anketi Sonuçları.....	437
1. Hukuk Fakültesi Öğretim Elemanı Algısı Ölçeği	441
2. Çoktan Seçmeli Sorulara Verilen Cevaplar.....	444
F. Avukat Anketi Sonuçları.....	447
1. Avukat Algısı Ölçeği	450
2. Çoktan Seçmeli Sorulara Verilen Cevaplar.....	454
G. Hakim-Savcı Anketi Sonuçları	461
1. Hakim-Savcı Algısı Ölçeği	465
2. Çoktan Seçmeli Sorulara Verilen Cevaplar.....	473
H. Diğer Kamu Çalışanı Anketi Sonuçları	476
1. Diğer Kamu Çalışanı Algısı Ölçeği.....	479
I. Genel Değerlendirme	483
SONUÇ.....	491
KAYNAKÇA.....	527
İnternet Kaynakları.....	541
SORU FORMLARI.....	543
KAVRAM DİZİNİ	555

GİRİŞ

Damın üstündekiler ne yaparsa aşağıdaki gölgeler de onu yapar.

Düşünce damdaki kişidir; iş ise gölge...¹

Aslolan eylem midir, düşünce midir? Mekanlar mıdır, mekanlardaki insanların iç dünyaları mıdır? Görünen midir, görünenin ardındaki midir? Şüphesiz madde ile mana çiftlerinde her iki taraf birbirini etkiler. Sorunlar ve çözümler her iki boyutu aynı anda ilgilendirir. Mutlak bir ayırım yapılamaz. Ayırım yapılamayacağı için iki boyutun da ihmal edilmemesi, denge kurulması gerekir.

Madde ile mana dengesi hukukta nasıl söz konusu olabilir? Günümüzde yaygın kanaate göre hukuk; maddi verilerle, maddi kurallarla, maddi süreçlerle ilgilenir. Konular soyutlaştıkça hukukun eylemsel odağından uzaklaşır. Hukukçunun ilgisini kaybeder. Zira soyut olanı tartışmak, ispatlamak, dayanak kılmak mümkün görülmez. Hukukta yoruma dahi verilerin somut bir disiplin içinde algılanmasından sonra izin verilir. Alışılanın dışındaki yorum çizgilerine izin verilmez. Yani hukukun soyut kısmı bile somut olana bağımlı kılınmıştır. Bu eğilimin aşırı kuvvet kazanması yüzünden hukuk derinliğini kaybetmiştir. Fikir zenginliği sunmayan, insanı tatmin etmeyen bir mekanikliğe hapsolmuştur. Hukukta madde ile mananın dengesinin bozulmuş olduğu açıktır.

Hemen burada bir paradoksa dikkat çekelim: Soyutluğu es geçen uygulamacı hukuk anlayışı dahi birtakım soyut -zaman zaman örtük- hukuk algılarının ürünüdür. Hukukun tüm kurum ve kural-ları, birer düşünce gölgesidir. Yasa koyucu, yürütücü, yargılayıcı,

¹ Rumi, Mevlana Celaleddin. "Mesnevi." <http://www.halveti.net/Mesnevi.asp?mc=6&mid=36> ET: 19/1/2016; 6. kitap, 3725-3735. beyitlerden özetle.

uygulayıcı ve diğer tüm ilgililer bilişsel (*cognitive*) durumlarını somutlaştırmaktadır. Yasalara uyan ve uymayan, yasaları önemli sayan ve saymayan insanlar da hep bilişsel tutumlarını dışa vurmaktadır. Demek ki düşünceyi pratikle sınırlandıran hukuk, aslında kendi soyut köklerini inkar etmektedir. İnkâr temelinde kurgulandığı için de verimsizliğe mahkumdur.

Hukukun pratik tarafının abartılması amacından uzaklaşmasına yol açmaktadır. Nitekim hukukun amacı olarak adalet, düzen, toplumsal kimlik, sosyal dönüşüm ya da ne belirlenirse belirlensin somut verileri doğuran şey, düşüncelerdir. Düşünceleri doğuran şey ise çoğu zaman fark edilmeyen daha derin düşünceler, hatta duygulardır. Öyleyse hukukla ilgili eylem ile düşünce arasında derin bir tamamlayıcı ilişki vardır ve aslanan ikisinin ahengidir. Eylemler düşünceleri, düşünceler de eylemleri şekillendirmektedir. Gerek somut gerekse soyut olanda aşırılık hukukun dengesini bozar. Dengesi bozulmuş hukuk nasıl denge, huzur ve barış getirebilir? Nitekim getirememektedir.

Hukukun düşünce katmanı yeterince işlenmediğinde işlemeyen katmanı bir yandan hacim olarak şişerken diğer yandan zihniyet arızalarına yakalanır. Sorunların da aynı maddeci frekansta ele alınmasından ötürü, arızaların kaynağı olan zihniyet yeterince dikkat çekmez. Böylece kendisi sorunlu olan hukukta çözüm arama çözümsüzlüğü kesintisiz bir döngü haline gelir. Bu, hastanenin hastalık yaymasına benzer.

Hukukun düşünce boyutunun ihmal edilmesinin sebep ve sonuçlarını inceleyen bu çalışma, Türkiye’deki yaygın hukuk algılarının analizini ve iyileştirilmesini amaçlamaktadır. Bu başarılırsa hukukta sahici bir iyileşme gerçekleşebilir.

Türkiye’de uzun zamandır devam eden devasa bir hukuk bunalımı ile iç içeyiz. Osmanlı’nın son dönemlerinde ihtiyacı tatmin eden bir hukuk fikri mevcut olmadığı gibi Cumhuriyet’in kuruluşundan sonra ithal edilen hukuk nosyonu da ihtiyacı karşılayacak şekilde gelişmedi. Çoğu değer gibi hukuk da kör dövüşlerin malzemesi ol-

du. İdeolojik tartışmaları bir kenara bırakıp, sosyolojik bakış açısıyla hukuk-toplum uyumunu ölçtüğümüzde şunu açıkça görmekteyiz: Hukuk kurum ve kuralları istikrarla adalet tatmini üretememektedir. Toplum bir güven krizi içindedir. Güven krizini derinleştiren iktidar, rejim, sembol ve söylem çatışmaları aralıksız devam etmektedir. İlkesizlik dört bir yanı sarmıştır. Hukuk bir alete, kaba bir güç unsuruna, hatta silaha dönüşmüştür. Silahın kimin elinde olduğu/olacağı konusu sürekli gündemdedir. Halbuki bütün kavgaların üstünde, hukuku doğuran düşünce boyutunda uzlaşılabilirse hukuk istismar edilmekten kurtulacak, yol gösterici hüviyet kazanacaktır.

Türkiye’de hukukun düşünce boyutunun ham kalmış olması, soyut uzlaşılara varılmadıkça somut girişimlerin anlamsız olduğu gerçeğini perdelemektedir. Problemler daha en başta hukuk algısının muhteva ve metot yönlerinden kısıtlanması ile ortaya çıkmaktadır. Sorunların algılanmasından çözümlerin aranmasına, hukukun bilimsel statüsünün muğlaklığından şartlanma mahiyetindeki akademik teamüllere, derinlikli bir etik paradigmanın olmayışından ideolojik yönelimlere, toplumsal tabandaki gerilimlerin hukuka yansımalarından sistem aksaklıklarına, hukuk eğitiminden hukukçu klişelerine uzanan, fikir mayınlarıyla dolu bir zihin tarlası içindeyiz. Kendi içerik ve kabullerini tekrara ayarlı mevcut hukuk algıları; alışılanın dışındaki fikirleri değerlendiremeyerek etkisiz kılmaktadır. Sayısız sorunla dolu somut hukuk alanı, sığlaştırdığı soyut hukuk tasarımıyla koalisyon halindedir. Felsefesizlik felsefe olmuştur. Problemlerin kaynağına işaret edildiğinde düşüncedeki bariyerler devreye girmekte, kurgu yoğunluklu hukuk anlayışını korumaktadır. Haliyle mevcut anlayışı sahiplenmek, tüm mevcut sorunları da sahiplenmek anlamına gelmektedir. Böylece ne kadar problemlili de olsa hukuk bir söylem olarak statü kaybetmemektedir. Gücün frekanslarına uymaya şartlanmış hukuk aktörlerinin düşüncayı ıslah etmesi mümkün olmamaktadır.

Böylesi girift bir gidişat karşısında bu çalışmanın amacı dört başı mamur bir hukuk düşüncesi modeli geliştirmek değildir. Yapıcı (*constructive*) bir çalışma için gerekli altyapı hazır değildir çünkü Türkiye’de hukukun fikir malzemeleri karmakarışıktır. Uygulama

KAYNAKÇA

- Abdulahakimoğulları, Erdal, Mübariz Yolçiyev ve Yalçın Şahinkaya, *III. Uluslararası Hukuk Biliminin Güncel Sorunları Kongresi Kongre Bildiri Kitabı*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2012.
- Agamben, Giorgio. *Homo Sacer: Sovereign Power and Bare Life*. Stanford: Stanford University Press, 1998.
- Agamirov, Arthur Karlenovich, Andrey Yurievich Mordovtsev, Alexey Yurievich Mamychev, and Igor Alekseevich Sarychev. "Legal Mindset as a Factor in the Study of National Law and the State in the XXI. Century." *Mediterranean Journal of Social Sciences* 3, no. 3 S6 (2015): 235-40.
- Akçura, Yusuf. *Üç Tarz-ı Siyaset*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1976 [1904].
- Akgül, Mehmet Emin. "Kuvvetler Ayrılığı İlkesinin Dönüşümü ve Günümüz Demokratik Rejimlerindeki Anlamı." *Ankara Barosu Dergisi*, no. 4 (2010): 79-101.
- Akın, İlhan. *Devlet Doktrinleri*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1962.
- Aktaş, Sururi. *Eleştirel Hukuk Çalışmaları*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2011.
- Aldanmaz, Orhan. "Hukukta Duyguların Dirilişi." *Electronic Journal of Social Sciences* 13, no. 49 (2014): 182-202.
- Aliefendioğlu, Yılmaz. "Hukuk - Hukukun Üstünlüğü - Hukuk Devleti." *Ankara Barosu Dergisi*, no. 2 (2001): 29-68.
- Allott, Antony N. *The Limits of Law*. London: Butterworth, 1980.
- Anderson, James Norman Dalrymple. "Law as a Social Force in Islamic Culture and History." *Bulletin of the School of Oriental and African Studies* 20, no. 1 (1957): 13-40.
- Anghie, Antony. *Imperialism, Sovereignty, and the Making of International Law*. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2005.
- Ansari, Abdulhaq. "Islamic Ethics: Concept and Prospect." *The American Journal of Islamic Social Sciences* 6, no. 1 (1989): 81-91.

- Aral, Vecdi. *Hukuk Felsefesinin Temel Sorunları*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012.
- Armstrong, H C. *Grey Wolf: Mustafa Kemal: An Intimate Study of a Dictator*. London: Arthur Barker, 1932.
- Arsal, Sadri Maksudi. "Hukuk İlmi ve Sosyoloji." *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1, no. 1 (1943): 20-34.
- Atsız, Hüseyin Nihâl. *Türk Tarihinde Meseleler*. Ankara: Afşın Yayınları, 1966.
- Austin, John. *The Province of Jurisprudence Determined*. London: John Murray, 1832.
- Aybars, Ergün. "Atatürk ve Devrim'e Bakış." *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi* 2, no. 7 (1991): 443-53.
- Balı, Ali Şafak. "Hangi 'İnsan'ın Hakları?" In *HFSA 23. Kitap*, ed. Hayrettin Ökçesiz, Gülriz Uygur ve Saim Üye, 38-43. İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2012.
- — —. *Hukuk: Tanım, Kavram, İşlev ve Nitelik Sorunları*. Konya: Çizgi Kitabevi, 2005.
- — —. *Hukuk, Toplum, Siyaset Üzerine Söyleşiler*. Konya: Çizgi Kitabevi, 2011.
- Balkin, Jack M. "Declaration and the Promise of a Democratic Culture." *Widener Law Symposium Journal* 4 (1999): 167-80.
- — —. "Digital Speech and Democratic Culture: A Theory of Freedom of Expression for the Information Society." *New York University Law Review* 79, no. 1 (2004): 1-55.
- Barın, Taylan. "Uzlaşma Yolunda: Komisyon'un Uzlaştığı Maddeler ve Anayasa." *SETA Analiz*. Ankara: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı, 2013.
- Bataille, George. *Eroticism*. [Çeviren: Mary Dalwood]. London: Marion Boyars, 1987.
- — —. "Religion and the Sacred." *George Bataille - Essential Writings*, ed. Michael Richardson. London: Sage, 1998.

- Bevaart, Floor, Cathelijne L Mieloo, Wilma Jansen, Hein Raat, Mari-
anne C H Donker, Frank C Verhulst, and Floor V A van Oort.
“Ethnic Differences in Problem Perception and Perceived Need
for Care for Young Children with Problem Behaviour.” *Journal of
Child Psychology and Psychiatry* 53, no. 10 (2012): 1063-71.
- Blumer, Herbert. *Symbolic Interactionism: Perspective and Method*. Ber-
keley: University of California Press, 1986.
- Borak, Sadi. *Bilinmeyen Yönleriyle Atatürk*. İstanbul: Akşam Kitap
Kulübü, 1966.
- Bozkurt, Mahmut Esat. “Medeni Kanun Nasıl Hazırlandı?” *Medeni
Kanunun XV. Yıldönümü İçin*, 7-20. İstanbul: İstanbul Üniversite-
si Yayınları, 1944.
- Bozkurt, Nejat. *Immanuel Kant: Seçilmiş Yazılar*. İstanbul: Remzi Kita-
bevi, 1984.
- Bumin, Tülin. *Felsefe*. İstanbul: TÜSİAD, 2002.
- Calabresi, Steven G, Mark E Berghausen, and Skylar Albertson. “The
Rise and Fall of the Separation of Powers.” *Northwestern Univer-
sity Law Review* 106, no. 2 (2012): 527-50.
- Camus, Albert. *The Myth of Sisyphus, and Other Essays*. New York:
Knopf, 1955.
- Can, Osman. “2000’li Yıllarda Anayasal Gelişmeler: Bir Dönem Sona
Eriyor.” *2000’li Yıllar 4: Türkiye’de Hukuk*, ed. Osman Can, 17-47.
İstanbul: Meydan Yayıncılık, 2011.
- Canan, Sinan. “Bilmeye Meftun Canlıların Evreni...” *Genç Yorum
[Röportaj: Habibe Işık]*, no. 7 (2015): 24-29.
- Cevizci, Ahmet. *Felsefe Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Paradigma, 2003.
- Chapra, M. Umer. *Muslim Civilization: The Causes of Decline and the
Need for Reform*. Leicestershire: Islamic Foundation, 2008.
- Chiba, Masaji. *Legal Pluralism: Toward a General Theory through Japa-
nese Legal Culture*. Tokyo: Tokai University Press, 1989.
- Cicéron. *Tusculanes De Cicéron*. Nîmes: J. Gaude Imprimeur-Libraire,
1812.

- Claeys, Gregory, and Lyman Tower Sargent. *The Utopia Reader*. New York: New York University Press, 1999.
- Comte, Auguste, and Harriet Martineau. *The Positive Philosophy of Auguste Comte*. Bristol: Thoemmes, 2001.
- Cotterrell, Roger. *The Politics of Jurisprudence: A Critical Introduction to Legal Philosophy*. London: Butterworths, 1989.
- — —. *The Politics of Jurisprudence: A Critical Introduction to Legal Philosophy*. London: Lexis Nexis, 2003.
- Cüceloğlu, Doğan. *Mış Gibi Yaşamlar: Özüne Yabancılaşmış İnsanların Oluşturduğu*. İstanbul: Remzi, 2005.
- Çağıl, Orhan Münir. "Felsefenin Işığında Hürriyet, Adalet, 'Hukuk Devleti' ve 'Hukuk Kültürü'." *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* 26, no. 1-4 (1960): 226-93.
- — —. *Hukuka ve Hukuk İlmine Giriş (Hukuk Başlangıcı Dersleri I-II)*. İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1966.
- Çeçen, Anıl. "Hukuk'ta Norm ve Adalet." *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 32, no. 1-4 (1975): 71-115.
- Darwin, Charles. *The Origin of Species*. ed. Gillian Beer. Oxford: Oxford University Press, 1996[1859].
- Defert, Daniel, and François Ewald. *Michel Foucault: Dits Et Écrits 1954-1988, Vol. 3: 1976-1979*. Paris: Gallimard, 1994.
- Descartes, Rene. *Felsefenin İlkeleri*. [Çeviren: Mehmet Karasan]. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1967[1644].
- Dinçkol, Abdullah. *Temel Hukuk Bilgisi*. İstanbul: Der Yayınları, 2012.
- Doğan, Mehmet. *Türk'ün Güç Kaynağı: Devlet Baba Geleneği*. Ankara: Emel Matbaacılık, 1977.
- Douglas, Mary. *Purity and Danger; an Analysis of Concepts of Pollution and Taboo*. New York: Praeger, 1966.
- Duguit, Léon. "The Law and the State." *Harvard Law Review* 31, no. 1 (1917): 1-185.
- Durkheim, Émile. *The Division of Labor in Society*. ed. W D Halls. New York: Free Press, 1984[1893].

- Eliade, Mircea. *The Sacred and the Profane: The Nature of Religion*. New York, 1961.
- Erem, Faruk. *Suç Bilimi Açısından Adalet Psikolojisi*. Ankara: Ajans-Türk Matbaası, 1964.
- Europe, [Council of]. *Competences for Democratic Culture: Living Together as Equals in Culturally Diverse Democratic Societies*. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2016.
- Ewald, William. "The Logic of Legal Transplants." *American Journal of Comparative Law* 43, no. 4 (1995): 489-510.
- Ferry, Luc. *Gençler İçin Batı Felsefesi*. [Çeviren: Devrim Çetinkasap]. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2007.
- Fitzpatrick, Peter. *Law as Resistance: Modernism, Imperialism, Legalism*. Aldershot: Ashgate, 2008.
- — —. *The Mythology of Modern Law*. London; New York: Routledge, 1992.
- Foucault, Michel. *Archaeology of Knowledge*. London: Routledge, 2002[1969].
- — —. *Kelimeler ve Şeyler / İnsan Bilimlerinin Bir Arkeolojisi*. [Çeviren: Mehmet Ali Kılıçbay]. Ankara: İmge Kitabevi, 1994.
- — —. *Surveillers Et Punir: Naissance De La Prison*. Paris: Gallimard, 1975.
- — —. "What is Enlightenment?" In *The Foucault Reader*, ed. Paul Rainbow, 32-50. New York: Pantheon Books, 1984.
- Friedman, Lawrence M. "Hukuk Kültürü ve Toplumsal Gelişme" [Çeviren: M. Tefik Özcan]. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* 14, Ocak (1996): 27-36.
- — —. *The Legal System: A Social Science Perspective*. New York: Russell Sage Foundation, 1975.
- — —. *A History of American Law*. New York: Simon and Schuster, 1973.
- Friedman, Milton. *Capitalism and Freedom*. Chicago: Phoenix Books, 1962.

- Fukuyama, Francis. *The End of History and the Last Man*. New York: Free Press, 1992.
- Galtung, Johan. *Human Rights in Another Key*. Cambridge, UK: Polity Press, 1994.
- Geertz, Clifford. *Myth, Symbol, and Culture*. New York: Norton, 1974.
- Giddens, Anthony. "Sosyal Bilim Nedir?" *Sosyoloji Dergisi*, no. 17 (2007): 313-25.
- Glenn, H Patrick. *Legal Traditions of the World: Sustainable Diversity in Law*. Oxford: Oxford University Press, 2010.
- Gözler, Kemal. *Hukuka Giriş*. Bursa: Ekin Kitabevi, 2015.
- — —. "Tabii Hukuk ve Hukuki Pozitivizme Göre Adalet Kavramı." *Muhafazakar Düşünce* 4, no. 15 (2008): 77-90.
- Grotzer, Tina. *Learning Causality in a Complex World: Understandings of Consequence*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 2012.
- Günel, Erdoğan. *Türkiye'de Demokrasinin Yüzyıllık Serüveni: 1908-2008*. İstanbul: Karakutu Yayınları, 2009.
- — —. *Türkiye'nin Hukuk Devleti Sorunu: İstiklal Mahkemelerinden Anayasa Mahkemesine*. İstanbul: Karakutu Yayınları, 2011.
- Gürbüz, Ahmet. *Hukuk ve Meşruluk: Meşru Hukukun Temel Unsurları*. İstanbul: Beta, 2013.
- Güriz, Adnan. *Hukuk Başlangıcı*. Ankara: Siyasal Kitabevi, 1999.
- — —. *Hukuk Felsefesi*. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2007.
- Gürkan, Ülker. *Hukuk Sosyolojisine Giriş*. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2013.
- Habermas, Jürgen. *Communication and the Evolution of Society*. Boston: Beacon Press, 1979.
- — —. *The Theory of Communicative Action*. Boston: Beacon Press, 1984.
- Hanioğlu, Şükrü. *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Zihniyet, Siyaset ve Tarih*. İstanbul: Bağlam, 2006.
- Hayek, Friedrich A von. *Individualism and Economic Order*. London: Routledge and Kegan Paul, 1949.

- Hayes, Christine Elizabeth. *Gentile Impurities and Jewish Identities: Intermarriage and Conversion from the Bible to the Talmud*. Oxford: Oxford University Press, 2002.
- Heper, Metin. *The State Tradition in Turkey*. Beverley: Eothen Press, 1985.
- — —. "Toplumumuzda 'Gerçek' Sorunsalı ve 'Hakikati' Arayan Masonlar." *Mimar Sinan*, no. 120 (2001): 91-105.
- Higgins, E Tory. "Self-Discrepancy: A Theory Relating Self and Affect." *Psychological Review* 94, no. 3 (1987): 319-40.
- Hill, Michael R, and Susan Hoecker-Drysdale. *Harriet Martineau: Theoretical and Methodological Perspectives*. New York: Routledge, 2001.
- Hırş, Ernest. *Hukuk Felsefesi ve Hukuk Sosyolojisi Dersleri*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2001.
- Husa, Jaakko. *A New Introduction to Comparative Law*. Oxford: Hart Publishing, 2015.
- İnal, Ceyhan, ve Süleyman Günay. *Olasılık ve Matematiksel İstatistik*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 2002.
- Işık, Sever. "Çifte Cinayet: 'Tanrı'nın Ölümü'nden 'İnsanın Ölümü'ne." *Felsefe Dünyası* 56, no. 2 (2012): 304-21.
- Işıқтаç, Yasemin. *Hukuk Sosyolojisi*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2014.
- Jomier, Jacques. *How to Understand Islam*. London: SCM Press, 1989.
- Kalem, Seda. "Türkiye'de Hukuk Sisteminin En Önemli Sorunları ve Değerlendirme." *Güncel Hukuk Dergisi* 5(Mayıs), no. 101 (2012): 15-23.
- Kant, Immanuel. "Idea for a Universal History from a Cosmopolitan Point of View." In *On History*. Indianapolis: The Bobbs-Merrill Co, 1963[1784].
- Kantorowicz, Hermann. *Rechtswissenschaft und Soziologie*. Tübingen: Mohr, 1911.
- Karpat, Kemal H. *Türk Demokrasi Tarihi: Sosyal, Ekonomik, Kültürel Temeller*. İstanbul: İstanbul Matbaası, 1967.

- Kaya, Emir. "Adil Yargılama Psikolojisi." *Hukukçular Arası Makale Yarışması*, 177-86. Ankara: Türkiye Barolar Birliği, 2014a.
- — —. "Anayasa Mahkemesinin İnsan Hakları Zemini." *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 18, no. 3-4 (2014b): 573-605.
- Kelsen, Hans. *Reine Rechtslehre: Einleitung in Die Rechtswissenschaftliche Problematik*. Leipzig: F. Deuticke, 1934.
- Kerestecioğlu, Filiz. "Hukuk ve Kibir: Bir Başka Deyişle Hukukçu Kibri." *HfSA* 26. *Kitap*, ed. Hayrettin Ökçesiz, Gülriz Uygur ve Saim Üye, 219-28. İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2014.
- Khan, Mushtaq. "State Failure in Developing Countries and Institutional Reform Strategies." *Toward Pro-Poor Policies: Aid, Institutions, and Globalization [Annual World Bank Conference on Development Economics, Europe (2003)]*, ed. Bertil Tungodden, Nicholas Stern and Ivar Kolstad, 165-95. Oxford: Oxford University Press and World Bank, 2004.
- Kılıç, Muharrem. *Türk Yükseköğretiminde Hukuk Fakültelerine İlişkin Durum Tespit Raporu*. İstanbul: Legal, 2013.
- Kirchmann, Julius Hermann von. "İlim Olmak Bakımından Hukukun Değersizliği" [Çeviren: Coşkun Üçok]. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 6, no. 1 (1949): 181-212.
- Kirmizi, Fatma Susar, Ceren Saygi, and Ibrahim Halil Yurdakal. "Determine the Relationship between the Disposition of Critical Thinking and the Perception about Problem Solving Skills." *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 191 (2015): 657-61.
- KONDA. *Hukuk ve Adalet: Algı ve Beklentiler*. İstanbul: KONDA, 2010.
- Kuran, Ercüment. *Türk Çağdaşlaşması: Çileli Bir Yolda İlerleyiş* Ankara: Akçağ, 1997.
- Larenz, Karl. *Über die Unentbehrlichkeit der Jurisprudenz als Wissenschaft*. Berlin: Walter de Gruyter, 1966.
- Laudan, Larry. *Progress and Its Problems: Toward a Theory of Scientific Growth*. Berkeley: University of California Press, 1977.
- Lavery, Carl, and Ralph Yarrow. "Genet's Sacred Theatre: Practice and Politics." *Consciousness, Literature and the Arts* 5, no. 1 (2004).

- Legrand, Peter. "European Legal Systems are not Converging." *The International and Comparative Law Quarterly* 45, no. 1 (1996): 52-81.
- Mahçupyan, Etyen. *Batı'dan Doğu'ya, Düünden Bugüne Zihniyet Yapıları ve Değişim*. İstanbul: Patika, 2000.
- — —. *Türkiye'de Merkezîyetçi Zihniyet, Devlet ve Din*. İstanbul: Patika, 1998.
- — —. *Türkiye'yi Anlamak: Zihniyet, Değişim ve Kriz*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2008.
- Marcus, Dawn A. *10 Simple Solutions to Migraines: Recognize Triggers, Control Symptoms, and Reclaim Your Life*. Oakland, CA: New Harbinger Publications, 2006.
- Maslow, Abraham. "A Theory of Human Motivation." *Psychological Review* 50, no. 4 (1943): 370-96.
- McCutcheon, Russell T. *The Insider/Outsider Problem in the Study of Religion: A Reader*. New York: Cassell, 1999.
- Memiş, Tekin. "2000'li Yıllarda Özel Hukukun Değişimi (2000-2010)." *2000'li Yıllar 4: Türkiye'de Hukuk*, ed. Osman Can, 111-29. İstanbul: Meydan Yayıncılık, 2011.
- Menski, Werner. *Comparative Law in a Global Context: The Legal Systems of Asia and Africa*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006.
- — —. *Hindu Law: Beyond Tradition and Modernity*. New Delhi: Oxford University Press, 2003.
- Mill, John Stuart. "On the Definition of Political Economy, and on the Method of Investigation Proper to It." *London and Westminster Review*, October (1836).
- Miller, Fred. "Aristotle's Political Theory." *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, ed. Edward N Zalta, 2012 Fall.
- Miroshnichenko, Olga I. "Legal Mentality as a Means to Overcome Formal Legal Nihilism in Russian Society." *Asian Social Science* 10, no. 19 (2014): 169-72.
- Moad, Omar Edward. "Comparing Phases of Skepticism in Al-Ghazali and Descartes: Some First Meditations on Deliverance from Error." *Philosophy East and West* 59, no. 1 (2009): 88-101.

- Moore, Sally Falk. *Law as Process: An Anthropological Approach*. London: Routledge, 1978.
- Morgan, Lewis H. *Ancient Society*. London: MacMillan & Company, 1877.
- Mottahedeh, Roy P. *The Mantle of the Prophet: Religion and Politics in Iran*. New York: Simon and Schuster, 1985.
- Mumcu, Ahmet. *Tarih Açısından Türk Devriminin Temelleri ve Gelişimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1976.
- Nandy, Ashis. *The Intimate Enemy: Loss and Recovery of Self under Colonialism*. New Delhi: Oxford University Press, 1983.
- Nietzsche, Friedrich W. *Böyle Buyurdu Zerdüşt*. [Çeviren: E. Murat Cengiz]. İstanbul: Oda Yayınları, 2005.
- — —. *The Gay Science: With a Prelude in Rhymes and an Appendix of Songs*. [Çeviren: Walter Arnold Kaufmann]. New York: Vintage Books, 1974.
- North, Douglass C, John Joseph Wallis, Steven B Webb, and Barry R Weingast. *Limited Access Orders in the Developing World a New Approach to the Problems of Development*. Washington, DC: The World Bank, 2007.
- Nunnally, Jum. *Psychometric Theory*. New York: McGraw-Hill, 1978.
- Okumuş, Ejder. "Osmanlılar'da Siyasal Bir Kurum Olarak Adâlet Dairesi." *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi* 5, Mart (2005): 45-51.
- O'Leary, Daniel. *Escaping the Progress Trap*. Montréal: Geozone Communications, 2006.
- Olivecrona, Karl. *Law as Fact*. London: Stevens&Co, 1971.
- Ortaylı, İlber. *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı*. İstanbul: Hil Yayın, 1983.
- Öktem, Niyazi. "Ronald Dworkin ve Hukuk Felsefesi." *Anayasa Yargısı Dergisi* 28 (2011): 83-96.
- Öktem, Niyazi, ve Ahmet Ulvi Türkbağ. *Felsefe, Sosyoloji, Hukuk ve Devlet*. İstanbul: Der Yayınları, 2001.

- Örücü, Esin. "What is a Mixed Legal System: Exclusion or Expansion." *Electronic Journal of Comparative Law* 3, no. 1 (2008): 34-52.
- Özcan, Mehmet Tefik. *Hukuk Sosyolojine Giriş*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012.
- Özkiraz, Ahmet. *Sabri F. Ülgener'de Zihniyet Analizi*. Ankara: A Yayınevi, 2000.
- Paden, William E. *Religious Worlds: The Comparative Study of Religion*. Boston: Beacon Press, 1988.
- Palmer, R. Roderick C. "Education and Indoctrination." *Peabody Journal of Education* 34, no. 4 (1957): 224-28.
- Parker, Robert. *Miasma: Pollution and Purification in Early Greek Religion*. Oxford: Oxford University Press, 1983.
- Pike, Kenneth L. *Language in Relation to a Unified Theory of the Structure of Human Behavior*. The Hague: Mouton, 1967[1954].
- Porter, Andrew P, and Edward C Hobbs. "The Trinity and the Indo-European Tripartite Worldview." *Budhi* 3, no. 2-3 (1999): 1-28.
- Poulton, Hugh. *Top Hat, Grey Wolf and Crescent: Turkish Nationalism and the Turkish Republic*. New York: New York University Press, 1997.
- Powell, Fernando Mendez. "Prohibition of Indoctrination in Education-a Look at the Case Law of the European Court of Human Rights." *Brigham Young University Education & Law Journal*, no. 2 (2015): 597-629.
- Rahman, Fazlur. *Major Themes of the Quran*. Minneapolis, MN: Bibliotheca Islamica, 1980.
- Rehbinder, Manfred. *Hukuk Sosyolojisi*. [Çeviren: İlyas Doğan ve Hilal Kafkas]. Ankara: Adalet Yayınevi, 2015.
- — —. *Rechtssoziologie*. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 1977.
- Ridley, Matt. *Nature Via Nurture: Genes, Experience, and What Makes Us Human*. New York: HarperCollins, 2003.
- Roochnik, David. *Retrieving the Ancients: An Introduction to Greek Philosophy*. Oxford: Blackwell Publishing, 2004.
- Said, Edward W. *Orientalism*. New York: Vintage Books, 1979.

- Saint, Andrew. *Architect and Engineer: A Study in Sibling Rivalry*. New Haven: Yale University Press, 2007.
- Sancar, Mithat, ve Eylem Ümit Atılgan. "Adalet Biraz Es Geçiliyor...": *Demokratikleşme Sürecinde Hâkimler ve Savcılar*. İstanbul: TESEV, 2009.
- Santos, Boaventura de Sousa. *Toward a New Legal Common Sense: Law, Globalization, and Emancipation*. London: Butterworths, 2002.
- Scheuermann, Erich. *Göğü Delen Adam Samoa'yı Anlatıyor = Samoa aus der Sicht des Papalagi*. [Çeviren: Erol Özbek]. İstanbul: Ayrıntı, 1990.
- Selçuk, Sami. *Kendini Tüketen Hukukun Dramı: Bir Doğululaşma Serüveni*. Ankara: İmge Kitabevi, 2015.
- Sharif, Mian Mohammad. "Influence of Muslim Thought on the West." In *A History of Muslim Philosophy*, ed. Mian Mohammad Sharif. Wiesbaden: Otto Harrassowitz, 1963.
- Sharp, Laura A. "Stealth Learning: Unexpected Learning Opportunities through Games." *Journal of Instructional Research* 1 (2012): 42-48.
- Smith, Adam. *The Wealth of Nations, Books 1-3*. New York: Penguin Classics, 1986.
- Smith, Christopher E. "Law and Symbolism." *Detroit College of Law Review*, no. 3 (1997): 935-53.
- Smits, Jan. *The Making of European Private Law: Toward a Ius Commune Europaeum as a Mixed Legal System*. Antwerp: Intersentia, 2002.
- Solomon, Robert C. *Adalet Tutkusu: Toplum Sözleşmesinin Kökenleri ve Temelindeki Duygular*. [Çeviren: Ertuğ Altınay]. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2004.
- Sourina, Olga. *Subconscious Learning Via Games and Social Media*. Singapore: Springer, 2015.
- Soykan, Ömer Naci. "Hegel Sisteminde Tarih Felsefesi: Betimleyici - Eleştirel Bir Giriş." *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 40 (1999): 271-89.

- Spencer, Herbert. *İlk Prensipler C.I-II*. [Çeviren: Selmin Evrim]. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, 1947.
- — —. *The Study of Sociology*. New York: The Appleton and Company, 1896.
- Stammler, Rudolf. *The Theory of Justice*. [Çeviren: Isaac Husik]. New York: Macmillan, 1925.
- Suner, Saffet. *Düşüncenin Tarihteki Evrimi*. İstanbul: Fatih Matbaası, 1967.
- Tanör, Bülent. *Türkiye'nin İnsan Hakları Sorunu: Hukuk-Ötesi Boyutlar*. İstanbul: BDS Yayınları, 1991.
- Taylor, Marc C. *Erring: A Postmodern a/Theology*. Chicago: University of Chicago Press, 1987.
- Timasheff, Nicholas S. *An Introduction to the Sociology of Law*. Cambridge: Harvard University Committee on Research in the Social Sciences, 1939.
- Timuçin, Afşar. *Düşünce Tarihi*. İstanbul: Bulut Yayınları, 2008.
- Tongeren, Paul van. *Reinterpreting Modern Culture: An Introduction to Friedrich Nietzsche's Philosophy*. West Lafayette: Purdue University Press, 2000.
- Topçuoğlu, Hamide. *Hukuk Sosyolojisi*. Ankara: AÜHF Yayınları, 1969.
- Turkel, Gerald C. "Michel Foucault: Law, Power, and Knowledge." *Journal of Law and Society* 17, no. 2 (1990): 170-93.
- Uljens, Michael. *School Didactics and Learning: A School Didactic Model Framing an Analysis of Pedagogical Implications of Learning Theory*. East Sussex: Psychology Press, 1997.
- Ulutaş, Ahmet, ve Ömer Serdar Atabey. *Ulusal ve Uluslararası Boyutlarıyla Yargı Etiği*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2011.
- Uygur, Gülriz. *Hukukta Adaletsizliği Görmek*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu, 2013.
- Uzun, Ertuğrul. *Akıl Tutkunu Hukuk*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2010.

- Ülgener, Sabri F. *Dünü ve Bugünü ile Zihniyet ve Din: İslâm, Tasavvuf ve Çözülme Devri İktisat Ahlâkı*. İstanbul: Derin Yayınları, 2006a.
- — —. *Zihniyet, Aydınlar ve İzm'ler*. İstanbul: Derin Yayınları, 2006b.
- — —. *Zihniyet, Aydınlar ve İzm'ler*. Ankara: Mayaş, 1983.
- Varga, Csaba. *Comparative Legal Cultures*. Dartmouth: Aldershot, 1992.
- Ward, Keith. *Religion and Community*. Oxford: Oxford University Press, 2000.
- Watson, Alan. *Legal Transplants: An Approach to Comparative Law*. Charlottesville: University Press of Virginia, 1974.
- Weber, Alfred. *Felsefe Tarihi*. [Çeviren: Vehbi Eralp]. İstanbul: Sosyal Yayınlar, 1991.
- Weber, Max. *Economy and Society*. ed. Guenther Roth and Claus Wittich. Berkeley: University of California Press, 1978[1922].
- — —. "The Nature of Social Action." *Weber: Selections in Translation*, ed. W G Runciman. Cambridge: Cambridge University Press, 1991[1922].
- Wright, Ronald. *A Short History of Progress*. Toronto: Anansi, 2004.
- Yazıcı, Serap. *Demokratikleşme Sürecinde Türkiye*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2009.
- Yılmaz, Murat. *Sabri Fehmi Ülgener: Küreselleşme ve Zihniyet Dünyamız*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007.
- Yücel, Mustafa Tören. *Adalet Psikolojisi*. Ankara: Afşar Matbaacılık, 2011.
- Yüksel, Murat. "Hukuk Kültürü." *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi* 7, no. 1-2 (2003): 283-312.
- Yüksel, Mehmet. "Modern Toplumda Hukuk Kültürü." *Journal of Yasar University* 8, no. Özel Sayı - Armağan (2013): 3239-61.
- Zhaojie, Li. "Traditional Chinese World Order." *Chinese Journal of International Law* 1, no. 1 (2002): 20-58.

İnternet Kaynakları¹³⁵

- “Atatürk’ün 5 Kasım 1925’de Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nin (Ankara Hukuk Mektebi) Açılışında Yaptığı Konuşma Metni.” Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, http://www.law.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/238/2013/07/Ataturkun_konusmasi.pdf
- Austin, John, Robert Campbell, and Sarah Austin. “Lectures on Jurisprudence, or, the Philosophy of Positive Law.” J. Murray, <http://books.google.com/books?id=gKA0AQAAMAAJ>
- “Bilim Alanları ve Anahtar Kelimeler.” Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı, http://www.uak.gov.tr/temelalan/2016N_BilimAlanlariAnahtarKelimeler_140416.pdf
- “Büyük Türkçe Sözlük.” Türk Dil Kurumu, http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts
- “Competences for Democratic Culture: Living Together as Equals in Culturally Diverse Democratic Societies.” Council of Europe, http://www.coe.int/t/dg4/education/Source/competences/CDC_en.pdf
- “Ders Kataloğu.” Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi, http://www.ybu.edu.tr/hukuk/contents/files/DERS_KATALOGU.pdf
- “Encyclopedia Britannica.” www.britannica.com/
- Ibn Khaldun, Abd Ar Rahman bin Muhammed. “Muqaddimah - the Influence of the Air (Climate) Upon Human Character.” http://www.muslimphilosophy.com/ik/Muqaddimah/Chapter1/Ch_1_04.htm
- — —. “Muqaddimah - Injustice brings about the ruin of civilization.” http://www.muslimphilosophy.com/ik/Muqaddimah/Chapter3/Ch_3_41.htm
- “Laws of the Game.” Fédération Internationale de Football Association (FIFA), http://www.fifa.com/mm/document/affederation/generic/81/42/36/lawsofthegame_2012_e.pdf

¹³⁵ Son erişim tarihleri kaynaklara atıf yapılan sayfalarda gösterilmiştir.

- "LLB Law." School of Law, SOAS, University of London, <https://www.soas.ac.uk/law/programmes/llblaw/>
- Mbarga, Gervais, ve Jean-Marc Fleury. "Bilim Nedir?" World Federation of Science Journalists, <http://www.wfsj.org/course/tr/pdf/ders5.pdf>
- "Mevzuat Bilgi Sistemi." Başbakanlık, <http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/>
- "Online Etymology Dictionary." Etymonline, <http://www.etymonline.com/>
- "Options and Core Courses." Faculty of Law, University of Oxford, <https://www.law.ox.ac.uk/admissions/options>
- "Öğretim Planı." Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi, <http://webb.deu.edu.tr/hukuk/egitimogretim/lisans/2014-2015-ogretimplanı.pdf>
- Peczenik, Aleksander. "Scientia Juris - Legal Doctrine as Knowledge of Law and as a Source of Law: A Treatise of Legal Philosophy and General Jurisprudence. V. 4." Springer, <http://www.myilibrary.com?id=133868>
- Rumi, Mevlana Celaleddin. "Mesnevi." <http://www.halveti.net/Mesnevi.asp?mc=6&mid=36>
- Stewart, Iain. "Montesquieu in England: His 'Notes on England', with Commentary and Translation." Oxford University Comparative Law Forum 6, <http://ouclf.iuscomp.org/articles/montesquieu.shtml>
- "Tarihçe." Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi, <http://webb.deu.edu.tr/hukuk/hakimizda/Tarihce.htm>
- "The World's Muslims: Religion, Politics and Society." Pew Research Center, <http://www.pewforum.org/2013/04/30/the-worlds-muslims-religion-politics-society-beliefs-about-sharia/>
- "Yıldırım Beyazıt Üniversitesi." Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, <http://www.ybu.edu.tr/>
- "Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi." Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, <http://www.ybu.edu.tr/hukuk/>

KAVRAM DİZİNİ

A

adalet · 2, 3, 12, 18, 20, 24, 28, 31, 34, 42, 45, 49, 58, 64, 73, 74, 75, 76, 78, 79, 82, 87, 98, 105, 109, 110, 121, 136, 137, 139, 140, 141, 151, 152, 153, 154, 157, 159, 162, 169, 170, 171, 172, 176, 181, 184, 191, 206, 207, 212, 215, 228, 241, 246, 249, 250, 254, 257, 261, 262, 263, 264, 266, 267, 269, 270, 283, 286, 290, 293, 298, 304, 310, 316, 322, 323, 345, 355, 358, 360, 362, 364, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 389, 395, 396, 405, 406, 409, 410, 411, 412, 414, 415, 416, 418, 422, 428, 429, 430, 434, 438, 439, 441, 442, 449, 450, 454, 460, 461, 463, 465, 466, 475, 484, 486, 489, 492, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 499, 500, 501, 502, 506, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 522, 525, 527, 530, 531, 532, 534, 537, 538, 540
Adalet Akademisi · 49, 184, 290
adalet anlayışı · 246, 269, 355, 376, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 385, 387, 389, 406, 411, 414, 429, 430, 449, 450, 454, 463, 465, 466, 486, 494, 499
Adalet Bakanlığı · 18, 241
adalet dairesi · 492
adalet rejimi · 254
adaletin tesisi · 266, 336, 355, 403, 404, 405, 407, 408, 409, 410, 440, 461, 474, 484, 489, 517, 520
adaletsizlik · 24, 74, 105, 303, 322, 493, 495, 501
adil muamele · 375, 389, 390, 392, 393, 484, 485
adil sultan · 322
adliyecî · 162, 523
Agamben · 150, 527
agnostik · 351
agnostisizm · 232

ahlak · 6, 12, 116, 121, 136, 144, 145, 162, 182, 206, 209, 210, 212, 221, 231, 233, 247, 297, 376, 377, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 524
ahlak sorunu · 182
AİHM · 142, 149, 163, 288, 289, 291, 292
AİHS · 142, 332
akademik · 3, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 22, 24, 25, 27, 34, 37, 43, 47, 71, 91, 110, 111, 115, 117, 118, 119, 120, 126, 127, 185, 261, 308, 319, 331, 339, 350, 363, 364, 365, 366, 395, 396, 438, 439, 440, 441, 442, 446, 449, 451, 463, 467, 477, 480, 506
akademik kültür · 127, 185, 261
akademisyen · 47, 71, 82, 95, 118, 119, 120, 126, 127, 161, 185, 308, 338, 356, 372, 402, 446, 447, 487, 506, 516
akılcı · 48, 59, 120, 228, 240, 345, 347, 361, 504, 515
AKTS · 159, 160, 161, 162, 166
Alevî · 38, 46, 142, 192, 281
algı · 8, 17, 31, 32, 35, 43, 44, 47, 49, 51, 64, 65, 66, 68, 74, 79, 80, 89, 98, 100, 101, 104, 109, 110, 115, 118, 119, 121, 122, 123, 168, 204, 219, 294, 365, 372, 386, 388, 415, 418, 437, 447, 485, 503, 534
algı-tanım · 74, 79, 80, 89, 98, 100, 101, 104, 109, 110, 118, 119, 121, 123
alışkanlık · 45, 49, 79, 104, 212, 244, 269, 330, 440, 519
Allott · 45, 75, 76, 77, 527
altyapı · 3, 131, 161, 191, 195, 231, 250, 301, 366, 508
amaç kargaşası · 152
amaç karmaşası · 134, 158, 186, 244
Amerika Birleşik Devletleri · 33, 47, 48, 53, 54, 164, 175, 232, 241, 337, 339
anarşizm · 46, 280
anayasa · 39, 40, 46, 47, 49, 63, 91, 92, 98, 107, 147, 154, 155, 161, 163, 212, 261, 269, 270, 271, 272, 273, 275, 276, 278, 280, 281, 287, 288, 289,

290, 294, 297, 312, 313, 318, 324,
331, 332, 336, 342, 346, 512, 513,
514, 528, 532, 534, 536
anayasa hukuku · 39, 47, 154, 155, 163,
512
Anayasa Mahkemesi · 91, 161, 290, 532,
534
andemokratik · 324, 325, 332, 334, 338,
350, 353, 354, 364
Anglo-Sakson · 163, 164
Ankara · 152, 153, 154, 165, 373, 374,
375, 527, 528, 530, 531, 532, 533,
534, 536, 537, 538, 539, 540, 541
Ankara Üniversitesi · 152, 153, 528, 530,
534, 536, 538, 541
anket · 29, 41, 365, 366, 367, 368, 369,
374, 415, 437, 483
anlayış eğitimi · 182
anlayış sosyolojisi · 21, 22, 124
araçsal · 28, 181, 130, 140, 254
araştırma · 18, 33, 36, 40, 43, 49, 55, 83,
103, 110, 115, 120, 121, 122, 124,
125, 126, 127, 146, 158, 163, 175,
176, 190, 209, 214, 238, 299, 366,
368, 437, 438, 444, 446, 447, 487,
507, 519, 533, 536
Aristo · 131, 222, 244, 315, 319, 320
asıl sorun · 85, 158, 183, 237, 240, 454
asker · 61, 91, 281, 292, 299, 314, 332,
338
Atatürk · 63, 99, 143, 144, 145, 146,
147, 152, 155, 234, 239, 317, 318,
331, 343, 528, 529, 540, 541
Austin · 78, 528, 541
AÜHF · 539
Avrupa · 14, 48, 53, 99, 132, 159, 161,
163, 165, 218, 222, 229, 238, 241,
260, 275, 287, 288, 294, 315, 316,
317, 319, 326, 329, 332, 339
avukat · 7, 47, 65, 118, 174, 180, 182,
184, 367, 369, 370, 371, 372, 384,
390-394, 397, 400, 403, 406, 407,
412, 441, 447, 450-455, 460, 464,
474-476, 480, 483, 487-489, 521
aydınlanma · 99, 221, 222, 235, 251,
277, 317, 321, 510, 511
ayna teorisi · 265
ayrımcılık · 275, 279, 280, 281, 282,
283, 336, 388, 392, 484, 525, 526

B

baba · 75, 243, 344
Bacon · 218, 222, 238
Balı · 36, 82, 162, 505, 528
Başbakanlık · 182, 542
başkan · 318, 337, 357, 358, 359
başkanlık modeli · 358
batı · 28, 35, 41, 48, 53, 54, 137, 165,
179, 189, 190, 193, 195, 196, 215,
216, 217, 218, 219, 220, 221, 222,
223, 224, 225, 226, 227, 228, 232,
233, 234, 235, 237, 238, 239, 240,
241, 242, 244, 251, 319, 320, 321,
323, 376, 377, 379, 380, 381, 382,
383, 384, 386, 439, 440, 442, 509,
510, 511, 516, 519, 531, 535
batıcılık · 28, 216, 217, 227, 233, 509
beceri · 145, 164, 167, 175, 177, 414,
501, 507
bencil · 148, 170, 298, 321, 489, 512,
520
benlik · 24, 131, 139, 140
biçim · 127, 169
bilim · 10, 12, 23, 24, 25, 27, 42, 43, 71,
72, 73, 74, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 89-
109, 111, 114, 115, 117, 120, 122,
123, 124, 125, 126, 127, 128, 129,
135, 146, 159, 165, 178, 202, 218,
221, 222, 228, 230, 232, 251, 259,
299, 309, 345, 402, 487, 505, 506,
541, 542
bilim dışı · 24, 27, 42, 83, 84, 96, 109,
117, 125, 126, 128, 259, 487
bilim felsefesi · 83, 84
bilim-kurgu · 85
bilimsel bilgi · 81, 90, 91, 92, 93, 228
bilimsel yaklaşım · 73, 105, 107, 113,
119, 122, 123, 125, 126
bilinç · 7, 8, 58, 114, 119, 131, 133, 176,
190, 216, 291, 295, 329, 358, 360,
395, 526
bilinçaltı · 8, 9, 52, 74, 131, 133, 171,
190, 215, 216
bilişsel · 2, 5, 14, 68, 69, 90, 130, 224,
238, 303, 349, 496, 503
bipolar · 234
birey · 26, 135, 200, 206, 210, 225, 263,
326, 327, 348, 378

bocalama · 134, 139, 186, 247, 249, 255,
297, 305, 344, 348, 352, 353, 410,
486, 496
bürokrasi · 179, 249, 314, 315, 319, 478

C

Camus · 237, 529
ceza hukuku · 38, 54, 88, 107, 117, 163,
164, 172, 294
Ceza Muhakemesi Kanunu · 37, 117
Cicero · 5, 6
Comte · 124, 230, 530
Cotterrell · 45, 530
Cumhuriyet · 2, 40, 97, 99, 152, 180,
204, 215, 236, 238, 239, 240, 243,
268, 280, 318, 320, 341, 494, 511,
532

Ç

çağdaş · 58, 145, 146, 241, 267, 309, 494
çatışma · 139, 151, 241, 248, 265, 268,
270, 271, 278, 336, 363, 445, 526
çelişki · 38, 47, 69, 77, 99, 115, 121,
178, 179, 233
çeşitlilik · 47, 54, 76, 109, 133, 246, 250,
254, 284, 330, 331, 333, 336, 419,
497, 512, 522
çoğulcu · 42, 114, 142, 178, 326, 334,
344, 497
çözüm · 2, 16, 17, 18, 27, 29, 31, 32, 33,
34, 35, 36, 39, 42, 43, 44, 51, 52, 59,
61, 65, 66, 67, 68, 78, 105, 126, 127,
134, 154, 237, 252, 255, 259, 266,
271, 272, 289, 301, 310, 334, 347,
356, 358, 366, 377, 402, 441, 445,
491, 496, 502, 521, 525, 526
çözüm algısı · 27, 32, 36, 39, 65

D

Danıştay · 91, 93, 122
değer · 2, 4, 11, 13, 14, 16, 17, 21, 28,
33, 50, 51, 61, 67, 79, 86, 92, 101,
103, 104, 114, 122, 136, 137, 138,
140, 144, 161, 172, 177, 185, 186,

208, 213, 217, 224, 228, 232, 243,
250, 251, 257, 258, 268, 269, 270,
271, 272, 273, 274, 279, 289, 297,
298, 300, 302, 311, 318, 328, 333,
345, 349, 350, 352, 355, 357, 371,
375, 378, 392, 410, 429, 431, 445,
454, 455, 473, 489, 498, 499, 500,
502, 504, 507, 512, 514
değer bunalımı · 185, 297
değer karmaşası · 138, 186
değiştirilemez hüküm · 288
dejenerasyon · 215
demokrasi · 145, 178, 261, 269, 270,
271, 312, 320, 324, 325, 329, 331-
344, 350-356, 358, 360, 361, 515, 533
demokratik kültür · 224, 313, 324, 325,
326, 328, 329, 330, 331, 333, 338,
339, 342, 344, 353, 355, 361, 362,
515
demos · 352
Descartes · 219, 220, 221, 222, 223, 239,
530, 535
descriptive · 18, 266, 366
determinizm · 261, 265, 360
DEÜHF · 155, 176
devlet · 4, 5, 24, 25, 26, 29, 39, 42, 43,
53, 55, 56, 59, 62, 63, 66, 79, 79, 88,
100, 109, 112, 118, 135, 141, 142,
142, 147, 148, 149, 150, 151, 152,
153, 157, 158, 160, 161, 165, 171,
177, 181, 208, 214, 223, 231, 235,
236, 239, 243, 243, 244, 245, 246,
246, 247, 248, 253, 254, 257, 260,
262, 263, 264, 265, 266, 269, 270,
271, 272, 273, 276, 280, 281, 283,
284, 285, 290, 292, 293, 299, 300,
302, 312, 314, 315, 316, 317, 318,
319, 320, 321, 322, 323, 327, 335,
336, 338, 341, 343, 345, 346, 348,
350, 352, 357, 358, 359, 362, 378,
386, 387, 392, 393, 406, 410, 411,
412, 415, 416, 419, 420, 423, 423,
425, 427, 428, 429, 430, 433, 434,
435, 437, 438, 443, 444, 448, 450,
452, 460, 462, 465, 484, 484, 488,
492, 495, 496, 497, 499, 500, 506,
507, 509, 512, 517, 520, 521, 522,
523, 527, 530, 535, 536
devlet baba · 243, 522, 530
devlet başkanı · 24, 322, 343, 357, 358
devlet merkezci · 42, 43, 161, 236, 247

devlet tasarımı · 152
 devletçi · 161, 243, 245, 246, 424
 devrim · 37, 222, 528, 531
dharmā · 79
 diktatörlük · 322, 340, 359
 din · 12, 22, 63, 66, 79, 81, 116, 142, 189, 192, 193, 194, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 205, 210, 213, 214, 215, 221, 227, 231, 232, 236, 242, 248, 253, 267, 269, 271, 275, 280, 285, 293, 297, 321, 351, 510, 535, 540
 dinamik · 16, 22, 134, 231, 232, 237, 238, 244, 249, 255, 260, 270, 304, 307, 327, 341, 364
 dinamizm · 47, 74, 168, 203, 258, 304, 331, 508
 dini bilgi · 94
 dini düşünce · 192, 193
 dini hukuk · 97, 265, 314, 494
 disiplin · 1, 7, 125, 149, 150, 151, 152, 159, 161, 206, 290
 dogma · 65, 94, 95, 118, 165, 507
 dogmatik hukuk · 20, 95, 108, 116
 dogmatik tutum · 65, 86, 87
 dogmatizm · 24, 64, 95, 105, 237, 510
 doğal hukuk · 48, 78, 79, 153, 232, 246, 276, 494
 doğu · 137, 164, 239, 240, 275, 282, 322, 323, 511, 516, 535
 doğulu · 54, 216, 218, 232, 233, 239, 240, 323, 333, 511, 512, 516
 doktrin · 56, 107, 280, 445, 454, 455, 473
 Dokuz Eylül Üniversitesi · 154, 155, 542
 döngü · 2, 335, 412, 435, 478, 509
 dönüşüm · 2, 27, 347, 349, 353, 354, 356, 357, 363, 364, 502
 Duguit · 79, 530
 Durkheim · 12, 133, 230, 265, 530
 duygu · 16, 26, 33, 57, 58, 59, 60, 61, 66, 69, 85, 134, 139, 144, 145, 206, 213, 274, 279, 313, 345, 346, 347, 348, 351, 352, 358, 359, 360, 361, 362, 405, 413, 418, 459, 465, 475, 486, 488, 511, 512, 515, 516
 duygu özü · 346, 347, 348, 352, 364, 475, 515, 516
 duygu patolojileri · 57, 59
 duygusal · 6, 23, 33, 57, 58, 59, 60, 61, 68, 69, 85, 120, 251, 313, 335, 342,

343, 345, 346, 347, 348, 358, 364, 413, 417, 420, 422, 437, 504, 511, 516
 düalizm · 233
 dürüst · 93, 135, 183, 184, 185, 211, 287, 306, 348, 358, 463, 464, 503
 düşünce · 1-6, 13, 16, 18, 20-26, 32, 38, 39, 40, 44, 46, 60, 66, 67, 68, 69, 71, 73, 75, 96, 98, 121, 134, 141, 145, 148, 155, 168, 190, 192, 193, 206, 209, 216, 220, 224, 235, 236, 246, 250, 252, 258, 261, 274, 275, 279, 287, 301, 303, 313, 315, 318, 331, 334, 339, 345, 347, 348, 350, 359, 361, 362, 418, 430, 491, 502, 503, 511, 512, 516, 532, 539
 düzen · 2, 25, 26, 44, 62, 72, 81, 82, 89, 96, 98, 104, 105, 111, 113, 116, 133, 134, 151, 159, 172, 177, 209, 212, 221, 223, 267, 272, 290, 293, 298, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 311, 315, 365, 406, 409, 492, 494, 499, 500, 504, 514
 düzensizlik · 105, 303, 304, 305

E

egemen · 56, 78, 79, 113, 150, 165, 181, 201, 223, 250, 260, 315, 348, 499, 501, 504, 514
 egosantrik · 321, 489, 524
 eğitim · 16, 25, 28, 33, 34, 49, 52, 71, 72, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 152, 153, 154, 158, 164, 166, 167, 168, 169, 171, 172, 173, 175, 176, 180, 181, 183, 184, 185, 186, 202, 204, 269, 279, 360, 367, 371, 420, 424, 431, 433, 441, 490, 507, 508
 ekstra-legal · 20, 167
 eleştirel · 10, 11, 27, 32, 34, 35, 42, 44, 75, 80, 90, 153, 162, 178, 239, 292, 328, 329, 330, 508, 527, 538
 eleştirel hukuk · 11, 153, 527
 emperyalizm · 226, 309
 endokrinasyon · 142, 143, 147, 148
 epistemoloji · 83, 202, 220
 erklären · 21, 22

eşitlik · 32, 58, 145, 253, 261, 271-285,
290, 292, 329, 330, 332, 337, 348,
350, 353, 354, 355, 361, 370, 490,
499, 513
ethos · 274
etik · 3, 16, 22, 23, 31, 57, 104, 116, 121,
134, 137, 182, 206, 207, 215, 270,
302, 378, 473, 507, 508, 509, 514
Etik Kurulu · 182
etkileşim · 12, 31, 77, 137, 138, 198,
239, 260, 261, 265, 507
evrensel · 6, 24, 26, 29, 53, 76, 79, 88,
97, 111, 114, 146, 178, 179, 229, 231,
232, 242, 267, 267, 274, 275, 287,
294, 307, 308, 309, 310, 312, 313,
314, 318, 321, 323, 339, 345, 350,
352, 362, 363, 410, 416, 419, 438,
440, 442, 449, 450, 451, 463, 465,
466, 475, 493, 495, 512, 515
extra-legal · 89

F

fallacy · 69, 97
fayda · 9, 115, 177, 184, 186, 250, 264,
298, 302, 311, 333, 335, 354, 395,
445, 495, 498, 508, 524, 525
felsefe · 3, 5, 9, 10, 39, 43, 45, 77, 86,
90, 92, 93, 94, 101, 117, 156, 164,
165, 189, 190, 192, 193, 195, 196,
216, 220, 222, 224, 229, 235, 246,
252, 299, 315, 365, 508, 529, 533,
536, 539, 540
felsefi bilgi · 90, 92
felsefi tutum · 8, 86, 87
fen bilimleri · 21, 24, 71, 72, 111, 112,
113, 124
fetiş · 292
fetişizm · 47, 84
fıkıh · 203, 206, 207, 213
fiili durum · 174, 175
filozof · 5, 42, 43, 90, 223, 299, 320
Fitzpatrick · 99, 310, 531
Foucault · 14, 20, 143, 149, 150, 154,
221, 530, 531, 539
Fransızca · 5, 155, 157, 158
Friedman · 7, 225, 265, 531

G

Gazali · 219, 220
geçerlilik · 65, 266, 267, 366, 370
gelenek · 6, 37, 46, 195, 240, 242, 494
gelişme · 124, 146, 202, 246, 262, 351,
357, 505, 531
gerçek · 4, 13, 16, 17, 23, 24, 26, 36, 52,
69, 81-85, 93, 94, 95, 100, 104, 105,
106, 109, 110, 122, 123, 147, 151,
173, 186, 195, 209, 218, 238, 242,
261, 262, 267, 293, 311, 326, 330,
344, 350, 365, 406, 419, 457, 458,
461, 489, 497, 507, 533
gerçek hayat · 326, 365
göreceli · 6, 148
Gözler · 91, 115, 345, 532
grundnorm · 95
güç · 3, 13, 27, 56, 60, 67, 69, 74, 91, 98,
110, 112, 119, 149, 154, 173, 214,
243, 245, 246, 247, 251, 259, 263,
265, 298, 303, 320, 322, 362, 363,
399, 497, 499, 502, 530
güç mücadelesi · 60, 265, 399
güç odaklılık · 67, 263
güç-bilgi · 150, 154
Gürkan · 85, 91, 92, 93, 95, 242, 532
güven · 3, 56, 60, 75, 134, 135, 137, 138,
162, 284, 335, 336, 341, 366, 367,
375, 377, 386, 389, 390, 391, 393,
413, 414, 415, 417, 420, 421, 433,
438, 439, 442, 461, 475, 477, 479,
484, 490, 492, 500, 517, 518, 520
güven duygusu · 135, 341, 366, 375,
389, 390, 391, 393, 433, 461, 484
güven krizi · 3, 367, 377, 490
güvenilirlik · 366
güvensiz · 186, 285, 393, 496, 509
güvensizlik · 59, 186, 285, 366, 413,
415, 461, 486, 520
güzel örnek · 205

H

Habermas · 21, 342, 532
Hacettepe Üniversitesi · 176, 533
hadis · 200, 203, 208, 209
hakikat · 9, 60, 61, 69, 95, 122, 126, 248,
299, 493, 503

- hakim · 18, 19, 34, 47, 49, 65, 75, 106, 118, 126, 157, 172, 174, 176, 180, 184, 200, 290, 296, 297, 299, 308, 336, 356, 365, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 382, 384, 385, 386, 387, 388, 390, 391, 392, 393, 394, 396, 397, 400, 404, 406, 408, 412, 441, 449, 450, 451, 455, 456, 457, 458, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 478, 483, 488, 489, 519, 520, 521
- hakim-savcı · 34, 47, 49, 65, 126, 180, 184, 290, 308, 336, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 382, 384, 385, 386, 387, 388, 390, 391, 392, 393, 396, 406, 412, 441, 450, 455, 456, 457, 458, 460, 461, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 478, 483, 488, 489, 519, 520, 521
- hakkaniyet · 76, 166, 207, 212, 273, 285, 330, 353, 359, 405, 494, 498
- hamaset · 26, 336, 346, 353, 440
- hamasi · 40, 178, 186, 464, 514, 516
- hanif · 197
- Hegel · 229, 243, 538
- Higgins · 139, 533
- hikmet · 114, 158, 213, 222, 298, 315, 320, 322, 342, 343, 359, 504
- Hirş · 165, 533
- hiyerarşi · 135, 360, 513
- Hobbes · 223, 320
- homo sacer* · 150, 151, 527
- homojen · 41, 136, 141, 193, 201, 281, 327, 336, 497
- Hristiyan · 280
- hukuk aktörü · 19, 24, 31, 368
- hukuk alanı · 3, 5, 8, 9, 10, 11, 15, 20, 21, 24, 25, 33, 34, 37, 38, 47, 50, 55, 57, 61, 62, 65, 66, 67, 69, 71, 85, 86, 89, 94, 110, 117, 118, 119, 120, 129, 156, 157, 158, 176, 186, 215, 231, 236, 240, 246, 252, 253, 257, 259, 266, 269, 289, 295, 296, 297, 304, 324, 337, 345, 365, 366, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 385, 387, 438, 442, 475, 486, 511, 516
- hukuk algısı · 35, 39, 41, 54, 74, 136, 159, 160, 172, 204, 227, 232, 359, 375, 510
- hukuk bilgisi · 59, 81, 85, 89, 91, 92, 93, 116, 120, 163, 176, 257, 459, 508, 530
- hukuk bunalımı · 2, 233
- hukuk dogmatığı · 89, 91, 98, 106, 107, 291, 505, 520
- hukuk düşüncesi · 3, 4, 5, 17, 22, 76, 196, 204, 250, 258, 504
- hukuk eğitimi · 3, 28, 40, 41, 75, 122, 129, 130, 131, 132, 135, 136, 139, 140, 141, 150, 152, 154, 155, 156, 158, 159, 162, 166, 169, 170, 176, 177, 179, 180, 181, 182, 185, 186, 306, 417, 418, 419, 421, 426, 428, 429, 430, 431, 440, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 485, 486, 487, 488, 507, 518
- hukuk fakültesi · 19, 31, 33, 47, 71, 141, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 161, 163, 167, 172, 176, 177, 178, 180, 181, 185, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 374, 379, 380, 384, 387, 388, 395, 412, 415, 416, 417, 418, 421, 422, 423, 424, 425, 427, 431, 433, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 449, 450, 454, 464, 465, 476, 478, 483, 485, 486, 487, 504, 508, 519, 528, 530, 534, 536, 540, 541, 542
- hukuk felsefesi · 5, 10, 43, 77, 89, 90, 95, 96, 103, 110, 162, 163, 164, 165, 166, 176, 235, 240, 255, 417, 419, 528, 532, 533, 536
- hukuk ideolojisi · 7, 10, 16, 17, 62, 83, 154, 234, 235, 247
- hukuk kültürü · 5, 6, 7, 10, 14, 17, 19, 69, 178, 265, 286, 297, 342, 349, 354, 414, 426, 501, 514, 530, 531, 540
- hukuk lisansı · 47, 164
- hukuk modeli · 79, 103, 132, 163, 314, 360, 363, 399, 405, 410, 494, 496
- hukuk nosyonu · 2, 5, 18, 32, 36, 47, 61, 82, 116, 121, 153, 160, 169, 178, 246, 257, 264, 314, 345, 346, 347, 418, 427, 428, 429, 440, 441, 475, 485, 506, 507, 508
- hukuk öğrencileri · 28, 31, 41, 118, 155, 156, 159, 176, 181, 368, 396, 420, 428, 432, 435, 438, 442, 486, 508, 509, 518, 519

hukuk öğretim elemanları · 126, 447, 519
 hukuk eğitimi · 28, 126, 167, 169, 170, 171, 175, 176, 177, 180, 181, 186, 413, 420, 422, 423, 424, 425, 432, 438, 442, 449, 450, 451, 463, 465, 466, 466, 485, 486, 508, 518
 hukuk paradoksu · 356, 360
 hukuk politikası · 17, 85, 283, 522
 hukuk psikolojisi · 10, 20, 420
 hukuk sistemi · 7, 14, 16, 28, 40, 41, 61, 74, 75, 104, 176, 194, 247, 289, 301, 302, 303, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 317, 324, 326, 335, 336, 339, 340, 342, 343, 345, 346, 349, 354, 356, 357, 361, 362, 363, 376, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 389, 395, 396, 460, 463, 466, 484, 489, 501, 505, 514, 515, 516, 518, 533
 hukuk sosyolojisi · 7, 48, 89, 162, 174, 291, 409, 532, 533, 537, 539
 hukuk yapısı · 34, 45, 68, 270, 290, 302, 309, 336, 339, 376, 377, 379, 380, 381, 382, 383, 385, 386, 389, 406, 410, 421, 454, 461, 475, 484, 486, 492, 493, 494, 501, 502, 506, 509, 514, 516, 519, 522, 523
 hukuk zihniyeti · 4, 7-21, 25-34, 44, 49, 51, 65-68, 71, 91, 95, 119, 160, 164, 165, 166, 179, 180, 183, 184, 189, 204, 263, 313, 324, 365, 368, 372, 460, 483, 485, 489, 491, 494, 495, 497, 499, 502, 503, 506, 507, 516, 518, 519, 521, 523, 525, 526
 hukuka giriş · 115, 116, 117, 160, 163, 532
 hukukçu · 3, 5, 10, 13, 15-21, 34-36, 39, 40-47, 56, 78, 95, 114, 120, 122, 125, 126, 130, 131, 139, 155, 157, 158, 161-177, 180, 181, 182, 186, 233, 368, 398, 405, 414, 416, 417, 418, 419, 422, 423, 425, 428, 432, 437, 438, 439, 449, 450, 463, 473, 485, 486, 506, 507, 508, 509, 519, 534
 hukuki yargı · 295, 296
 hukukun değersizliği · 101, 534
 hukukun duygusal özü · 348, 417
 hukukun genelliği · 66, 250, 271, 296
 hukukun özü · 37, 57, 61, 77, 158, 180, 345, 346, 347, 348, 352, 358, 361, 362, 410, 494, 512

hukukun toplumsal karşılığı · 375, 389, 390, 391, 393, 484
 hukukun üstünlüğü · 58, 157, 158, 174, 178, 179, 493, 527
 hükümet · 322, 332
 Hz. Ömer · 353

İ

İbn-i Haldun · 242, 316, 493
 içtihat · 17, 56, 61, 93, 100, 114, 163, 179, 288, 289, 429, 430, 445, 454, 473
 ideal · 23, 26, 29, 31, 73, 76, 89, 105, 139, 169, 262, 273, 307-313, 336, 356, 362, 363, 364, 436, 505, 507, 515
 idealizm · 11, 23, 77, 291, 310, 311, 485, 493, 508
 idealler · 23, 140, 273, 309, 310
 ideoloji · 11, 28, 36, 63, 64, 65, 95, 122, 133, 154, 164, 165, 166, 180, 181, 189, 190, 191, 192, 193, 195, 216, 228, 236, 240, 243, 251, 255, 266, 285, 507
 ideolojik · 3, 18, 37, 38, 39, 40, 63, 64, 94, 100, 107, 108, 110, 111, 119, 120, 137, 138, 140, 142, 144, 147, 153, 161, 169, 177, 186, 190, 191, 192, 193, 204, 215, 216, 228, 233, 235, 236, 237, 239, 245, 246, 248, 249, 251, 253, 267, 269, 270, 284, 289, 295, 301, 302, 311, 334, 336, 339, 343, 345, 346, 386, 399, 411, 428, 439, 484, 497, 503-506, 510, 512, 518, 524
 ifade özgürlüğü · 40, 51, 68, 173, 224, 272, 274, 279, 286, 287, 289, 290, 291, 292, 293, 297, 326, 329, 330, 499, 553, 513, 515
 ihtiyaç algısı · 32, 33
 iktidar · 3, 13, 38, 99, 104, 114, 149, 154, 194, 214, 246, 252, 254, 313, 318, 321, 324, 329, 334, 341, 363, 410, 506, 515
 iktidar kavgası · 254, 329
 ilahiyat · 81, 538
 ilerleme · 165, 229, 230, 231, 239, 241, 248, 251

iletişim · 26, 33, 51, 76, 172, 174, 175,
176, 214, 249, 254, 261, 264, 268,
280, 286, 292, 307, 323, 328, 330,
332, 333, 335, 338, 339, 341, 342,
347, 350, 361, 378, 426, 465, 478,
499, 514, 520, 535
ilkeler örgüsü · 255, 348
ilkeli · 170, 336, 492
ilkesiz · 344
ilm-i siyaset · 335
imaj · 56, 246, 274, 410, 458, 494, 525
iman · 28, 210, 211, 213, 214, 218, 228,
229, 233, 234, 237, 238, 239, 510,
511
imancılık · 214, 238, 239, 240, 510, 511
imtiyaz · 122, 166, 276, 278, 285, 359,
507
İngilizce · 155, 158, 159, 160, 161, 163
insan hakları · 41, 42, 54, 78, 79, 86, 88,
144, 145, 148, 149, 155, 157, 161,
162, 223, 224, 226, 246, 251, 272,
275, 287, 288, 290, 294, 328, 329,
332, 351, 494, 508, 512, 534, 539
intihar · 237, 240
irade · 5, 51, 94, 108, 131, 146, 221, 339,
426, 509
irrasyonel · 25, 60, 232, 342, 343, 431,
504, 522
İslam · 63, 78, 79, 159, 161, 189, 190,
192, 193, 195, 196, 197, 198, 199,
200, 201, 202, 203, 204, 205, 206,
207, 208, 209, 210, 212, 213, 214,
215, 219, 233, 235, 236, 238, 239,
240, 247, 248, 252, 253, 254, 268,
299, 319, 353, 493, 509, 510
İslam hukuku · 79, 159, 161, 204, 206,
207, 208, 209, 210, 212
İslamcı · 215, 234, 245, 247, 254, 311
İstanbul · 4, 153, 154, 165, 243, 343,
373, 374, 375, 527, 528, 529, 530,
531, 532, 533, 534, 535, 536, 537,
538, 539, 540
İstanbul Üniversitesi · 153, 529, 530,
531
istişare · 321, 322
işlevsel · 11, 16, 82, 83, 98, 110, 111,
119, 136, 231, 279, 352, 362
itaat · 58, 78, 79, 95, 114, 115, 116, 117,
144, 155, 156, 161, 162, 168, 177,
212, 304, 323, 334, 335, 336, 341,
344, 361, 492, 508, 522

itaatkar insan · 334

K

kader · 200, 209, 213, 304, 342
kamu · 19, 31, 37, 38, 44, 53, 62, 66,
107, 147, 155, 160, 164, 182, 184,
275, 280, 281, 284, 285, 287, 288,
290, 295, 318, 341, 346, 357, 367,
368, 369, 370, 371, 372, 376, 377,
379, 380, 381, 382, 383, 384, 385,
386, 387, 389, 390, 391, 392, 393,
394, 397, 401, 404, 408, 410, 412,
413, 414, 448, 455, 456, 456, 457,
459, 460, 464, 465, 476, 477, 478,
479, 481, 482, 483, 485, 489, 490,
496, 517, 521
kamu çalışanı · 367, 369, 370, 371, 372,
390, 397, 401, 404, 408, 476, 477,
479, 481, 482, 483, 489
kamu görevlileri · 182, 286, 346, 376,
377, 379-384, 386, 389, 412, 413,
414, 485, 517
kamu hizmeti · 31, 295, 485
kamu hukuku · 38, 44, 66, 155, 160, 164
kamu kurumları · 377, 379, 380, 381,
382, 383, 385, 386, 389, 410, 477,
478, 479, 517, 521
Kant · 221, 229, 402, 529, 533
Kantorowicz · 85, 86, 533
kanun · 19, 21, 22, 31, 40, 59, 62, 65, 71,
92, 98, 99, 100, 101, 103-106, 111-
115, 117, 119, 121, 123, 124, 134,
145, 146, 147, 167, 174, 175, 176,
206, 212, 241, 247, 261, 262, 263,
264, 265, 270, 271, 273, 276, 283,
283, 285, 290, 292, 293, 294, 297,
307, 308, 313, 314, 331, 337, 361,
365, 377, 399, 410, 475, 499, 505,
513, 514, 525, 529
kanun koyucu · 102, 105, 106, 121, 206,
265, 297, 307, 308, 313, 314, 399,
525
kanun önünde eşitlik · 276, 337, 499
kaos · 304, 305, 307, 406
kapitalist · 38
Kara Avrupası · 132, 163, 164
karakter · 89, 101, 167, 170, 171, 172,
173, 180, 186, 239, 292, 502, 509

kariyer · 36, 43, 47, 48, 118, 152, 185,
439, 446, 447, 457, 488, 504, 520
karşı devrim · 254
kaygı · 69, 121, 137, 138, 140, 141, 176,
184, 185, 249, 291, 335, 362, 378,
388, 439, 458, 487, 508, 514, 522
Kelsen · 194, 534
Kemalizm · 63
keşfedici çalışma · 366
kişilik · 28, 36, 79, 130, 136, 139, 141,
144, 167, 169, 170, 171, 175, 176,
177, 180, 181, 182, 185, 274, 413,
414, 415, 416, 419, 421, 437, 485,
487, 507, 518, 522
kişilik gelişimi · 169, 416, 417, 421
klişe · 257, 363
konfor bölgesi · 344
Konfüçyüs · 263
korku · 109, 141, 170, 292, 299, 323,
330, 340, 412, 413, 414, 485, 498,
500, 504, 514, 517
kral · 79, 320, 322, 341, 353, 358
kritik düşünme · 175, 328
Kuran · 13, 39, 197-200, 202, 204, 205,
207-214, 216, 310, 322, 492, 510,
534
kurgu · 3, 42, 54, 74, 84, 85, 93, 104,
106, 107, 137, 260, 272, 317, 441,
507
kuvvet · 1, 9, 13, 26, 36, 37, 44, 60, 116,
135, 141, 168, 203, 212, 218, 226,
242, 261, 286, 316, 321, 343, 426,
491, 509, 510, 511, 512, 515
kuvvetler ayrılığı · 107, 246, 270, 271,
310, 312, 313, 315, 317, 318, 319,
321, 331, 336, 337, 358, 515, 527
kültür · 4-9, 16, 17, 22, 23, 26, 27, 35,
41-45, 49, 60, 62, 67-69, 88, 121,
123, 132, 133, 134, 135, 146, 158,
164, 165, 174, 178, 183, 189, 190,
191, 202, 204, 205, 214, 215, 228,
234, 236, 243, 245, 247, 249, 250,
257-274, 277, 278, 285, 289, 290-
293, 297, 298, 300, 307, 308, 313,
317, 319, 322, 324-329, 331, 333,
336, 337, 339, 341, 344, 350, 351,
353-356, 361, 362, 363, 364, 394,
395, 396, 402, 411, 413, 415, 490,
495, 499, 513, 514-518, 520-523,
531, 540
kültürel etkileşim · 31
kültürel görecelik · 22, 267, 318

kültürel kod · 6, 51, 174, 271, 273, 277,
278, 279, 284, 295, 296, 338, 358,
361, 498, 515
kültürleşme · 257, 260
küresel hukuk zihniyeti · 15, 16
Kürt · 281, 282

L

laiklik · 54, 145, 247, 248, 270, 271, 280
law · 6, 41, 54, 75, 76, 78, 99, 150, 152,
160, 163, 164, 206, 260, 263, 288,
328, 329, 527, 528, 529, 530, 531,
532, 533, 535, 536, 537, 538, 539,
540, 541, 542
legalizm · 295
Legrand · 14, 535
liberal · 38, 63 225, 240
lider · 343, 356, 357, 360, 361, 362
liderci · 356, 359
lisans · 47, 48, 155, 163, 164, 175, 176,
373, 374, 542
liyakat · 285, 334, 335, 435
LLB · 164, 542

M

Mahçupyan · 13, 245, 535
maladaptation · 490, 496
mantık · 21, 44, 45, 69, 81, 90, 94, 96,
97, 98, 109, 115, 231, 317, 342, 503,
508
Marks · 63, 229, 230
masumiyet karinesi · 107, 261, 274, 293,
295, 297, 513
medeniyet · 202, 203, 204, 213, 215,
233, 234, 254, 299, 309, 510
mekan · 53, 54, 55, 114, 199, 208, 492
memnuniyet · 185, 250, 366, 368, 369,
370, 375, 377, 388, 389, 390, 392,
410, 418, 421, 422, 423, 424, 425,
442, 443, 444, 451, 452, 453, 465,
466, 467, 468, 469, 470, 471, 472,
473, 475, 478, 479, 480, 481, 482,
483, 484, 485, 487, 488, 489, 514,
516, 522
menfaat · 67, 69, 109, 116, 117, 140,
141, 151, 152, 170, 183, 211, 274,
286, 299, 320, 334, 341, 362, 460,

498, 500, 502, 504, 506, 507, 508,
509, 524
Menski · 41, 45, 79, 226, 535
meri hukuk · 77, 86, 91, 116, 117, 122,
270, 276, 277, 296, 362, 494, 512
meslek tatmini · 438, 439, 442, 449, 450,
451, 463, 464, 466, 477, 478, 487
mesleki memnuniyet · 442, 443, 444,
479, 480, 481, 482, 483, 487, 489,
519
metafizik · 79, 83, 97, 221, 230, 247,
251, 342, 345, 405, 475, 492, 494,
496
metodoloji · 18, 72, 94, 111, 118, 124,
347
metot · 3, 18, 27, 84, 87, 90, 97, 115,
119, 123, 144, 148, 181, 209, 220,
250
mevcut durum · 4, 25, 165, 302, 409,
521
mevcut hukuk · 3, 20, 29, 77, 126, 160,
177, 246, 345, 346, 386, 484, 486,
507
mevcut zihniyet · 19
mevzuat · 7, 43, 56, 61, 85, 91, 93, 94,
107, 108, 114, 118, 132, 135, 162,
163, 175, 332, 376, 379, 380, 381,
382, 383, 384, 429, 430, 445, 454,
473, 477, 479, 501, 542
mezun · 19, 33, 47, 48, 141, 156, 160,
161, 163, 164, 173, 176, 180, 182,
185, 374, 417, 418, 422, 425, 434,
438, 439, 448, 452, 462, 487, 519
milli eğitim · 144, 145, 146, 153, 530,
539
milliyet · 46, 285
milliyetçi · 148, 245, 266, 268, 281, 512
mizaç · 69, 101, 132, 234, 258
modernist · 41, 161, 165, 166, 196, 227-
235, 240, 243, 251, 252, 263, 342,
345, 346, 494, 506, 510
modernizm · 196, 227, 228, 229, 232,
233, 240, 252, 511
monarşi · 269, 319, 320
monizm · 63
montesquieu · 315, 316, 317, 320, 321,
542
muamele · 262, 277, 282, 389, 291, 392,
317, 375, 376, 378, 379, 380, 381,

382, 383, 385, 387, 389, 390, 392,
393, 410, 412, 484, 499, 517
muhakeme · 35, 44, 45, 50, 61, 64, 98,
122, 163, 172, 173, 177, 186, 204,
205, 214, 219, 220, 254, 306, 314,
347, 386, 493, 501, 502
muhteva · 3, 27, 31, 37, 115, 181, 203,
209, 250, 459
Mukaddime · 242, 493
mukayeseli hukuk · 7, 15, 54, 117
muktedir · 4, 246, 257, 317, 341, 347,
358, 497, 511
mushaf · 199
mutlu · 145, 191, 241, 274, 285, 514
müfredat · 47, 144, 154, 158, 159, 162,
169, 177, 508
Müslüman · 190, 197, 200, 204, 205,
207, 208, 212, 213, 214, 215, 220,
233, 234, 236, 247, 253, 280, 321,
322, 497, 510
Müslümanlık · 28, 195, 196, 199, 202,
203, 206, 215, 234, 235, 247, 280,
509, 510, 511
müvekkil · 460, 488

N

nedensellik · 129, 135, 172, 185, 265,
269, 399, 446, 495, 507
Nietzsche · 222, 299, 536, 539
norm · 17, 26, 49, 61, 79, 95, 108, 109,
114, 115, 123, 128, 195, 205, 206,
209, 210, 213, 214, 245, 246, 263,
267, 269, 289, 297, 310, 314, 345,
346, 361, 365, 496, 499, 506, 513,
530
normal · 51, 67, 100, 182, 282, 355, 358,
362, 369, 370, 418
normalizasyon · 259, 285
normatif · 67, 100, 107, 118, 123, 124,
165, 196, 204, 209, 257, 260, 270,
299, 337, 348, 494, 495, 496, 507,
512
nötr · 4, 5, 6, 8, 66, 75, 101, 102, 203,
227, 273, 304, 307, 321, 324, 395,
491, 504

O

objektiflik · 12, 21, 22, 23, 60, 65, 74, 82, 124, 125, 232, 505
 olgu · 9, 18, 24, 35, 42, 61, 89, 114, 128, 132, 137, 158, 183, 192, 195, 196, 197, 198, 199, 221, 248, 249, 250, 257, 258, 259, 260, 265, 273, 301, 388
 olması gereken · 85, 86, 92, 95, 101, 102, 104, 106, 113, 117, 169, 171, 284, 296, 399, 409, 413, 430, 431, 446, 473, 504, 518
 ontoloji · 83, 136, 202, 351
 orijinal · 48, 70, 79, 127, 219, 220, 250, 417, 419, 421
 Ortaçağ · 222, 224, 227, 228, 229, 233, 315, 320
 Osmanlı · 2, 97, 202, 204, 215, 234, 236, 238, 239, 243, 299, 314, 318, 492, 494, 510, 511, 532
 otorite · 24, 56, 62, 64, 78, 91, 94, 104, 106, 108, 111, 118, 119, 127, 128, 135, 136, 172, 173, 174, 175, 242, 245, 246, 251, 252, 304, 321, 322, 339, 354, 355, 361, 447
 Oxford · 163, 164, 530, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 540, 542

Ö

öğrenci · 33, 53, 138, 156, 161, 162, 164, 172, 173, 177, 178, 277, 278, 367, 369, 370, 371, 372, 384, 391, 392, 394, 398, 401, 404, 408, 416, 420, 421, 422, 423, 424, 447, 485, 507, 508, 509
 öğrenilmiş çaresizlik · 65, 66, 119, 440, 519
 öğretim elemanı · 156, 169, 367, 369, 370, 371, 372, 390, 391, 392, 394, 397, 398, 400, 401, 403, 405, 406, 407, 409, 434, 437, 438, 441, 442, 443, 444, 476, 478, 483, 487, 489
 ölçek · 368, 369, 370, 375, 388, 389, 390, 421, 441, 442, 444, 450, 451, 452, 453, 465, 466, 468, 469, 471, 476, 482, 483, 484, 485, 487, 488, 490

ölçü · 111, 198, 203, 204, 205, 248, 310, 311, 321, 341, 498
 ölçüsüz · 214
 öncelik · 36, 57, 80, 127, 130, 131, 140, 151, 154, 160, 170, 186, 214, 215, 271, 272, 275, 278, 284, 289, 406, 493, 501
 öngörülemezlik · 134, 174, 186, 498
 önyargı · 36, 42, 61, 62, 63, 64, 65, 69, 107, 502, 516
 özel hukuk · 37, 38, 66, 163, 535
 özgün · 48, 54, 67, 118, 127, 202, 232, 242, 297, 447, 506
 özgür · 42, 139, 151, 156, 170, 224, 250, 275, 285, 286, 357, 425, 426, 478, 505, 508
 özlük hakları · 463, 464, 477, 479, 490, 521

P

padişah · 317, 492
 patoloji · 242, 279, 280, 292, 306
 patolojisi · 112, 250, 282
 Peygamber · 97, 194, 198, 199, 200, 202, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 212, 214, 254
 piyasa · 65, 153, 157, 502, 506
 Plato · 222, 315, 320, 321
 plüralist · 80
 politi · 320
 postmodern · 222, 226, 227, 228, 251, 252, 539
 pozitif hukuk · 12, 45, 52, 55, 62, 79, 86, 88, 91, 98, 102, 103, 104, 105, 116, 119, 123, 161, 162, 176, 236, 262, 269, 275, 276, 285, 290, 293, 295, 297, 336, 365, 386, 523
 pozitivist · 21, 57, 78, 79, 101, 105, 114, 153, 164, 194, 231, 235, 243, 247, 251, 263, 304, 345, 405, 428, 475, 496, 506, 508, 510, 512, 515
 pozitivist hukuk · 21, 78, 105, 247, 263, 345, 405, 428, 508
 pozitivist sosyoloji · 21
 pozitivism · 84, 94, 103, 114, 162, 194, 246, 246, 247
 pragmatik · 21, 51, 311, 402
 pragmatizm · 11, 311

pratik · 2, 20, 75, 86, 95, 108, 110, 114,
119, 140, 160, 161, 168, 190, 206,
251, 257, 313, 402, 454, 455, 493
pratik hukuk · 20, 95, 161, 251
prescriptive · 18, 266, 366
profesör · 82, 98, 109, 126, 172
profesyonel · 34, 49, 170, 285, 292, 334,
335, 336, 359, 369, 413, 414, 420,
485, 486, 513, 515, 518
pseudoscience · 43
psikoloji · 10, 58, 67, 71, 73, 98, 109,
141, 184, 196, 237, 242, 245, 307,
311, 314, 319, 365, 440, 498, 504,
508, 517

R

rasyonalist · 339, 340, 342, 346, 515,
524
rasyonalizm · 220, 225
rasyonel · 6, 25, 60, 137, 141, 116, 231,
313, 321, 342, 346, 358, 504, 512
realite · 17, 23, 26, 56, 104, 105, 106,
179, 193, 195, 231, 232, 260, 264,
274, 300, 310, 311, 323, 505, 518
realizm · 11, 23, 76, 223, 311, 485
referans · 16, 34, 69, 100, 121, 157, 189,
193, 198, 199, 201, 214, 218, 223,
228, 235, 241, 242, 245, 266, 287,
296, 298, 311, 312, 318, 333, 334,
341, 346, 355, 496
refleks · 45, 50, 238, 303, 339, 506, 516
reform · 99, 165, 228, 264, 529, 534
rejim · 3, 39, 43, 212, 243, 273, 306,
317, 341, 492, 497
rölativizm · 25
Rönesans · 99, 222, 228

S

sabıka kaydı · 55, 296
safiyet · 192, 193, 194, 195, 208
savcı · 34, 47, 49, 65, 107, 126, 174,
180, 184, 290, 308, 336, 367, 369,
370, 371, 372, 384, 387, 388, 390,
391, 392, 394, 397, 400, 404, 406,
408, 455, 458, 461, 461, 463, 464,
465, 466, 467, 468, 469, 471, 472,

474, 475, 476, 483, 488, 489, 520,
521
Sayıştay · 91
seçmeli ders · 155, 164
sektörel memnuniyet · 442, 443, 444,
451, 452, 453, 466, 467, 468, 469,
470, 471, 472, 487, 488
sekülerizm · 223, 232
sembol · 3, 48, 215, 248, 268, 352
sembolik etkileşim · 55, 350
sistem · 3, 7, 8, 28, 38, 39, 41, 42, 43,
44, 48, 62, 82, 126, 160, 177, 235,
272, 274, 301, 302, 303, 305, 306,
306, 307, 308, 309, 310, 311, 312,
312, 313, 318, 323, 324, 324, 325,
326, 327, 329, 335, 337, 341, 344,
347, 349, 352, 353, 361, 363, 363,
364, 394, 395, 396, 402, 435, 495,
514, 515, 516, 517, 521
siyaset · 48, 71, 101, 135, 155, 178, 191,
204, 208, 209, 212, 223, 248, 291,
320, 321, 323, 333, 335, 336, 341,
343, 349, 354, 358, 361, 376, 378,
379, 380, 381, 382, 383, 385, 387,
389, 399, 484, 494, 501, 508, 516,
527, 528, 532
siyaset felsefesi · 191, 223, 321
SOAS · 164, 542
somut · 1, 2, 3, 7, 8, 14, 18, 20, 21, 22,
23, 55, 57, 70, 75, 76, 77, 82, 85, 86,
90, 95, 105, 117, 123, 125, 126, 142,
151, 171, 179, 180, 196, 203, 205,
212, 228, 232, 241, 242, 259, 270,
271, 302, 304, 305, 311, 315, 319,
346, 347, 377, 414, 445, 493, 522
sorun algısı · 27, 31, 32, 33, 35, 36, 37,
38, 40, 41, 50, 59
sosyal · 2, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15,
16, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 28, 31,
32, 34, 35, 36, 39, 41, 45, 46, 48, 50,
51, 55, 56, 59, 61, 63, 64, 67, 69, 71,
72, 73, 75, 76, 79, 81, 84, 87, 88, 89,
96, 98, 100, 101, 105, 106, 107, 108,
110, 111, 112, 113, 114, 115, 116,
117, 118, 120, 121, 122, 123, 124,
125, 128, 129, 132, 133, 134, 135,
136, 137, 138, 139, 140, 141, 143,
144, 145, 146, 148, 149, 150, 154,
155, 159, 162, 165, 166, 167, 169,
170, 171, 172, 175, 177, 178, 179,
180, 181, 183, 186, 190, 191, 192,

- 193, 194, 195, 196, 198, 199, 200, 203, 204, 205, 206, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 217, 218, 223, 224, 225, 230, 232, 234, 236, 238, 242, 245, 246, 247, 248, 249, 252, 254, 255, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 268, 269, 270, 273, 274, 275, 278, 280, 282, 284, 285, 286, 287, 289, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 299, 302, 303, 306, 307, 310, 312, 316, 319, 323, 325, 327, 334, 337, 339, 340, 345, 346, 350, 351, 356, 357, 358, 360, 361, 363, 364, 365, 366, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 385, 388, 393, 396, 412, 414, 415, 417, 418, 421, 434, 435, 438, 439, 439, 440, 441, 442, 457, 458, 461, 463, 475, 486, 488, 492, 493, 494, 495, 496, 498, 499, 505, 506, 510, 512, 513, 514, 515, 517, 518, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 532, 533, 536, 540
- sosyal bilim · 21, 24, 71, 72, 73, 81, 84, 96, 101, 106, 111, 112, 113, 114, 115, 120, 124, 125, 178, 179, 377, 379, 380, 381, 382, 383, 385, 388, 439, 440, 442, 506, 532, 536
- sosyal deney · 112, 159
- sosyal dönüşüm · 2, 27
- sosyal gerçek · 7, 19, 27, 64, 96, 98, 106, 107, 108, 113, 124, 165, 190, 193, 195, 236, 252, 254, 260, 287, 293, 364, 365, 417, 418, 421, 438, 441, 442, 493, 505, 506, 518
- sosyal gerçeklik · 27, 64, 96, 113, 193, 252, 364, 365, 417, 418, 421, 438, 442, 505, 518
- sosyal kültür · 27, 337, 350, 364, 415, 520, 522
- sosyal olgu · 4, 12, 16, 21, 32, 79, 112, 128, 132, 138, 139, 183, 195, 196, 199, 238, 248, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 269, 302, 345, 365, 523
- sosyal realite · 162, 218, 270, 274, 280, 286, 294, 310, 312, 358, 441, 510, 518
- sosyal statü · 457, 458, 488, 520
- sosyal yapı · 13, 16, 23, 113, 150, 206, 209, 213, 259, 325
- sosyal yargı · 295, 296, 297, 513
- sosyal yıkım · 434, 518
- sosyal zemin · 110, 234, 378
- sosyo-kültürel · 6, 8, 23, 31, 41, 48, 51, 67, 135, 136, 138, 139, 170, 184, 187, 190, 191, 195, 215, 258, 263, 271, 273, 277, 286, 301, 307, 308, 311, 350, 361, 475, 497, 504, 512
- sosyo-legal · 26, 79, 107, 126, 209, 243, 264, 304, 314, 342, 496
- sosyoloji · 9, 10, 39, 45, 71, 77, 86, 101, 164, 165, 196, 230, 267, 345, 365, 508, 528, 532, 536
- sosyolojik tutum · 86, 87
- soyut · 1, 2, 3, 7, 22, 23, 55, 57, 66, 70, 73, 75, 76, 77, 79, 82, 83, 85, 90, 95, 112, 125, 126, 141, 162, 179, 182, 205, 207, 217, 228, 231, 244, 246, 267, 270, 299, 304, 305, 307, 308, 309, 311, 377, 402, 496, 517, 521
- söylem · 3, 13, 16, 24, 96, 101, 127, 136, 151, 154, 190, 191, 209, 210, 228, 249, 268, 269, 303, 439, 442, 464, 494, 495, 510, 512, 524
- sözlü · 167, 279, 294, 297
- spor · 72, 73
- staj · 129, 181, 183, 184, 411, 465
- stajyer · 183
- standart · 25, 66, 369, 375
- statü · 3, 17, 48, 51, 159, 168, 273, 274, 275, 285, 325, 330, 335, 360, 388, 434, 487, 488, 501, 503, 508, 521
- strateji · 184, 259, 274
- sultan · 243, 322, 323
- sübjektiflik · 22, 23, 24, 60, 104, 105, 125, 232
- Sünni · 192
-
- Ş
- şahsi kaygı · 413
- şeriat · 79
- şüphe · 12, 19, 26, 97, 118, 160, 187, 214, 219, 221, 222, 223, 225, 226, 227, 231, 234, 235, 237, 238, 239, 251, 299, 313, 352, 377, 437, 488, 510, 511, 525
- şüphecilik · 218, 220, 222, 223, 239

T

- tabiat · 113, 115, 207, 304, 498, 522
 tabii hukuk · 271, 532
tabula rasa · 131, 154
 tahkiki iman · 214
 taklidi iman · 214, 239, 510
 tasarım · 35, 97, 104, 136, 260, 272, 287
 TBMM · 19, 49, 99, 269, 290, 331, 333, 334, 396, 397, 398
 teknik · 16, 20, 27, 31, 34, 37, 39, 40, 44, 47, 54, 81, 82, 84, 96, 108, 109, 110, 111, 114, 116, 120, 126, 127, 147, 159, 161, 180, 185, 231, 232, 235, 241, 289, 292, 362, 430, 431, 447, 454, 457, 473, 475, 486, 505, 507, 508
 teknik hukuk · 34, 44, 54, 84, 108, 109, 110, 111, 114, 127, 232, 289, 362
 teknik hukukçular · 84, 109, 110, 114
 teknoloji · 12, 146, 240, 504, 505
 temel hak ve özgürlükler · 40, 272, 278, 329
 teori · 8, 121, 139, 166, 194, 195, 223, 226, 257, 488, 512
 teslis · 319, 321, 322
 tezat duygusu · 348
 tiyatro · 125, 300
 toplum · 3, 4, 5, 7, 11, 17, 25, 26, 39, 42, 55, 63, 78, 79, 87, 101, 109, 112, 117, 132, 133, 134, 135, 136, 136, 137, 145, 152, 156, 165, 191, 204, 207, 209, 210, 223, 230, 231, 235, 243, 244, 247, 248, 249, 251, 252, 253, 254, 257, 258, 260, 261, 263, 264, 265, 266, 269, 270, 272, 273, 283, 284, 285, 286, 290, 297, 300, 302, 307, 312, 317, 323, 327, 330, 339, 345, 346, 347, 348, 350, 351, 354, 357, 358, 366, 368, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 389, 393, 399, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 415, 435, 436, 441, 445, 450, 460, 461, 484, 488, 489, 492, 495, 495, 496, 497, 499, 503, 506, 507, 516, 517, 520, 521, 522, 523, 528, 538
 toplum düzeni · 191, 270, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 484, 517
 toplumsal dinamikler · 245
 toplumsal gerçek · 63, 64, 168, 428
 toplumsal kalıtım · 338
 toplumsal olgu · 129, 265, 266
 toplumsal realite · 310
 toplumu dönüştürmek · 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 484, 517
 torpil · 34, 249, 334
 transplantasyon · 37, 265
 tutarlılık · 52, 85, 144, 189, 204, 226, 235, 261, 268, 272, 273, 274, 283, 287, 288, 289, 292, 302, 339, 343, 354, 362, 367, 371, 390, 423, 437, 443, 452, 468, 481, 494, 495, 496, 497, 501
 tutuculuk · 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 62, 64, 502, 506, 510
 tutum · 24, 31, 52, 62, 63, 64, 65, 87, 90, 95, 123, 131, 164, 186, 190, 195, 226, 232, 241, 252, 269, 274, 282, 284, 325, 330, 331, 342, 345, 352, 435, 451, 452, 453, 467, 468, 469, 470, 471, 473, 480, 481, 482, 483, 487, 488, 489, 499, 510, 514, 515, 521
 tümdengelim · 124
 tümevarım · 124
 Türk Ceza Kanunu · 92, 241, 260
 Türk Medeni Kanunu · 93, 106, 241
 Türk siyasi kültürü · 333, 337, 342, 515
 Türkçe · 19, 94, 117, 158, 159, 229, 302, 541
 Türkiye · 2, 3, 4, 14, 15, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 31-43, 47, 48, 49, 50, 53, 54, 56, 61, 71, 73, 74, 75, 88, 91, 95, 96, 97, 98, 114, 115, 118, 119, 120, 121, 126, 132, 136, 137, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 147, 148, 149, 152, 153, 154, 155, 157, 158, 160, 161, 163, 164, 165, 166, 173, 176, 177, 178, 179, 182, 183, 184, 186, 187, 189, 190, 192, 193, 195, 196, 201, 204, 215, 227, 232, 233, 234, 235, 236, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 266, 267, 269, 272, 273, 274, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 289, 290, 294, 295, 296, 297, 298, 300, 301, 302, 306, 308, 310,

311, 312, 313, 314, 318, 319, 321,
323, 324, 325, 329, 330, 331, 332,
335, 336, 337, 338, 339, 340, 341,
342, 343, 344, 345, 346, 347, 348,
349, 350, 352, 353, 354, 355, 356,
357, 358, 360, 362, 363, 364, 365,
366, 368, 372, 374, 376, 377, 378,
379, 380, 381, 382, 383, 384, 385,
387, 388, 389, 393, 399, 400, 405,
406, 407, 409, 410, 412, 414, 417,
419, 420, 426, 428, 431, 433, 435,
438, 439, 442, 445, 449, 450, 451,
454, 460, 463, 465, 466, 473, 475,
483-490, 493, 494, 495, 496, 497,
498, 499, 501-518, 521, 522, 525,
526, 529, 531, 532, 533, 534, 535,
539, 540

U

uluslararası hukuk · 26, 37, 75, 294, 332,
527
uygulama · 3, 5, 11, 21, 26, 28, 38, 41,
42, 43, 54, 55, 75, 98, 104, 106, 146,
177, 244, 312, 334, 357, 367, 375,
412, 415, 439, 441, 454
uygulamacı hukuk · 1
uyum · 23, 28, 31, 60, 89, 104, 114, 133,
162, 172, 184, 186, 218, 268, 269,
270, 285, 287, 289, 390, 294, 295,
314, 323, 328, 333, 336, 338, 347,
371, 420, 422, 425, 443, 452, 467,
478, 480, 490, 491, 494, 495, 496,
501, 502, 508, 519, 525
uyum indeksleri · 371, 390, 422, 443,
452, 467, 480

Ü

Ülgener · 11, 12, 13, 537, 540
ümme · 208
üniversite · 73, 121, 131, 138, 153, 156,
165, 172, 375, 416, 420, 428, 429,
437, 444, 448, 452, 462, 518
üstün ırk · 281

V

vatandaş · 19, 45, 66, 148, 149, 151, 291,
314, 317, 328, 330, 335, 352, 402,
457, 488, 515, 521
verim · 344, 518
verstehen · 21, 22, 23

W

Weber · 21, 124, 220, 230, 540

Y

yabancı dil · 147, 153, 155, 157, 158,
160
yabancılaşma · 168, 169, 331
yaklaşım · 10, 51, 73, 79, 86, 105, 107,
113, 122, 123, 125, 129, 153, 186,
213, 263, 295, 302, 311, 313, 318,
354, 431, 447, 493, 496, 507, 510
yapı · 16, 41, 43, 44, 65, 82, 86, 89, 94,
103, 106, 114, 210, 229, 247, 259,
267, 285, 292, 313, 315, 320, 334,
335, 345, 356, 484, 486, 489, 494,
522
yapıcı · 3, 144, 145, 146, 204, 215, 226,
235, 255, 330, 364, 493, 511
yapısalcılık · 133, 235, 307
yapısökümcü · 4, 255, 493
yargı · 18, 19, 31, 40, 41, 58, 91, 93,
106, 107, 121, 149, 167, 171, 184,
270, 271, 288, 295, 296, 314, 316,
319, 321, 329, 331, 332, 336, 361,
362, 385, 449, 450, 451, 457, 458,
461, 462, 463, 464, 465, 466, 469,
470, 471, 478, 503, 520, 539
yargı yönetimi · 464, 520
Yargıtay · 42, 91, 117, 176, 313
yasama · 104, 107, 108, 121, 270, 271,
281, 314, 315, 319, 321, 331, 332,
334
yazılı · 34, 62, 115, 123, 124, 131, 167,
176, 182, 279, 289, 303, 307, 315,
523
YBÜHF · 156, 157, 158, 159, 160, 162,
176
yenilik · 236, 447

yetkinlik · 128, 262
 Yıldırım Beyazıt Üniversitesi · 54, 156,
 157, 159, 541, 542
 yönetici · 79, 320, 321, 322, 344
 yöntem · 56, 72, 75, 81, 82, 85, 89, 96,
 103, 110, 117, 120, 121, 123, 127,
 185, 217, 220, 221, 236, 239, 267,
 302, 439, 442, 447, 511
 yükseköğretim · 47, 48, 121, 145, 146,
 147
 yükümlülük · 86, 116, 142
 yürütme · 107, 108, 121, 127, 270, 314,
 315, 319, 321, 331, 332, 334, 335,
 387
 yüzeysel · 25, 27, 35, 51, 52, 53, 56, 57,
 61, 153, 162, 180, 235, 236, 255, 261,
 289, 319, 364, 447
 yüzleşme · 42, 60, 61, 182, 185, 308, 354

Z

zaman · 1, 2, 11, 20, 21, 52, 53, 55, 60,
 72, 74, 85, 90, 92, 94, 103, 104, 112,
 114, 116, 120, 143, 148, 160, 175,
 180, 182, 199, 200, 202, 203, 208,
 213, 214, 218, 226, 227, 229, 235,
 242, 250, 258, 259, 261, 273, 283,
 294, 297, 303, 305, 307, 310, 317,
 319, 334, 335, 336, 344, 358, 412,
 440, 492, 494, 498, 509, 511, 514,
 515, 522
 zemin · 4, 74, 143, 190, 191, 192, 224,
 243, 257, 261, 312
 zihin cinsiyeti · 21
 zihniyet · 2, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14,
 15, 17, 18, 19, 20, 22, 24, 25, 26, 27,
 28, 29, 31, 32, 35, 39, 41, 43, 44, 45,
 49, 56, 67, 69, 71, 73, 75, 96, 110,
 120, 121, 123, 126, 135, 148, 149,
 156, 163, 165, 166, 178, 181, 184,
 185, 186, 187, 189, 190, 191, 193,
 195, 206, 214, 215, 228, 234, 236,

238, 239, 240, 241, 243, 244, 245,
 246, 247, 250, 252, 266, 271, 272,
 273, 276, 283, 286, 290, 291, 300,
 301, 305, 307, 308, 310, 311, 313,
 314, 319, 323, 325, 330, 331, 334,
 339, 357, 359, 365, 366, 368, 378,
 388, 402, 413, 418, 431, 440, 441,
 447, 479, 488, 490, 491, 492, 493,
 495, 496, 501, 502, 503, 504, 507,
 510, 511, 513, 518, 522, 523, 525,
 532, 535, 537, 540
 zihniyet arkeolojisi · 20
 zihniyet bariyerleri · 44
 zihniyet döngüsü · 186, 447, 492, 495,
 501
 zihniyet kodları · 120, 283
 zihniyet terbiyesi · 504
 zorunlu · 25, 31, 48, 68, 69, 98, 126,
 142, 143, 147, 151, 155, 157, 160,
 161, 164, 176, 202, 220, 224, 288,
 291, 332, 343, 356, 362, 484, 499,
 500, 508, 509
 zorunlu ders · 142, 147, 155, 161, 164,
 176
 zorunlu öğrenim · 143